

Volja po pošti:
za celo leto naprej... K 36.—
za en mesec... 3-50
za Nemčijo celoletno... 48.—
za ostale tuzemstvo... 48.—

V Ljubljani na doma:
za celo leto naprej... K 32.—
za en mesec... K 2-70
v prvi preloži mesecno... 2-50

Sobotna zbirka:
za celo leto... K 8.—
za Nemčijo celoletno... 10.—
za ostale tuzemstvo... 13.—

SLOVENEK

Inserati:
Enostopna petstvarica (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
na enkrat... po 50 v
na dva- in večkrat... 45.,
pri večjih naročilih primeren
popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.

Poslano:
Enostopna petstvarica K 1.—
Izhaja vsak dan izvenredno
delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vozni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Kopirski se ne vračajo; nefrankirana pisma so ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511,
bosn.-herz. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Volja in moč.

Nemškonacionalne elemente na Štajerskem in Koroškem ter njihove maloštevilne prijatelje na Kranjskem je jugoslovansko gibanje zelo razburilo. Da bi bilo kar naenkrat konec nemškonacionalni nadvladi, konec nemškemu uradništvu med slovenskim prebivalstvom, da bi nemški in nemški pisar izgubila glavno besedo v štajerskih in koroških nemških mestih, trgih in vaseh, da bi dobili Slovenci povsod svoje lastne šole — ne, to je veleizdaja, to je ogrožanje avstrijske misli, ki se krije po naziranju vsenemštva z nemškonacionalno idejo. Nemškonacionalno časopisje je koj po proglasitvi naše državno-pravne deklaracije padlo na nas in nas sumničilo, da smo ententariji. Ni jim bilo prav, da se hočemo Jugoslavi pod Habsburžani združiti. Neljubo jim je tudi bilo, da so se slovenski vojaki tako hrabro bojevali na bojišču. Izmislili so si bajko, da mislijo slovenski vojaki v strelnih jarkih čisto drugače kot slovensko ljudstvo v domovini in zopet kmečko in delavsko slovensko ljudstvo čisto drugače o narodnih zahtevah kot pa slovenski politični voditelji. Tako se je baje dal poučiti nemškonacionalni celjski poslanec Makhl od preproste slovenske kmečke žene. Proglasili so pred svetom in v parlamentu, da noče slovenski kmet nič vedeti o deklaraciji. Toda denuncirali so dalje in stolpci najzakotnejšega nemškega lista so bili polni sumničenj. Mi se za to sumničenje nismo veliko zmenili, ker če bi Vsenemci, ki vedno z enim očesom zrejo proti Nemčiji, taksirali naš patrijotizem nam v prilog, bi bilo slabo spričevalo za nas.

S slastjo so ponatiskovali »Tagespost«, »Grazer Tagblatt«, »Deutsche W.«, »Freie Stimmen«, »Marburger Zeitung« itd. vsako notico iz frankovske Hrvaške, kjer je bila napadena politika Jugoslovanskega kluba in deklaracijska ideja. Razpisovali so na dolgo in široko o dr. Stadlerjevi izjavi v »Hrvatskem Dnevniku«, in ko je dr. Šusteršič izstopil iz Jugoslovanskega kluba, tedaj je bilo nemškonacionalno časopisje polno zmagoslavja. »V jugoslovanskih krogih se jasni,« realna politika pridobiva tal, »dalekovidni in trezni politiki na jugu — frankovci, dr. Stadler, dr. Šusteršič« — tako in podobno je pisalo nemško časopisje. In govorili so, da je politika Jugoslovanskega kluba doživela fiasco, večina ljudstva je za dr. Šusteršičem in frankovci. V takih iluzijah je živel del časa nemškonacionalno časopisje.

Toda sedaj uvidevajo menda že tudi Nemci, da se njihove nade, ki so jih stavili v dr. Šusteršiča in frankovce, niso iz-

polnile. Občina se za občino pridružuje deklaraciji, dan na dan prihajajo novi podpisi korporacij, posameznikov, deklet in žen, ki jasno govoré, da je ideja jugoslovanskega združenja vkoreninjena v slehernem slovenskem srcu in da je klic po lastni jugoslovanski državi zahteva celokupnega naroda.

Vsa ta dejstva napravljajo naše nemškonacionalne sosede, ki se ogrevajo za vrenemški Hindenburgov mir z aneksijami in vojnimi odškodninami, nervozne. Denuncirali so nas pričeli hujše kakor prej, zraven tega pa so padli po naši slovenski duhovščini, ki je po mnenju nemških nacionalcev (»Deutsche Wacht«, 12. jan.) v prvi vrsti kriva, da se jugoslovanska misel širi med ljudstvom. Načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca imenujejo pomagata (»Spießgeselle«) Lloyd Georgea in tako dalje.

Toda odredili so protiakcijo. Že sredi lanskega leta je pozval kočevski grof Barbo Kočevarje, naj zbirajo podpise proti slovenski narodni avtonomiji, ker je nevarnost, da jo Slovenci dobimo. Sedaj pa so se obrnili do nemških občin, ki naj nastopijo s protizjavami. Maribor, Celje, Brežice — so slovesno protestirale proti jugoslovanski državi. Noben ponemčenec ne sme biti odtrgan nemški celoti, tako se glasi prva zahteva nemškega minimalnega programa. Toda drugi narodi naj utonejo v vsenemškem morju, ker Nemci potrebujejo Trsta, Balkana in morja za svojo veliko pot od Hamburga do Bagdada.

Vsenemške denunciacije in hujskarje nas puščajo hladne in mirne. Ravnotako kot pisanje dr. Šusteršičeve »Resnice«, ki je čas, kar izhaja, in od številke do številke hujše, s svojimi denunciacijami zvesto pomaga našim narodnim sovražnikom. Morda so s tem zbegali koga tu ali tam; morda so splašili kje kakšno občino, da si ni upala na svetlo. Iz takih občin, ki so pod sovražnim pritiskom morale molčati, dobivamo dan za dnem pozive od posameznih občanarjev, naj se tudi njih domači kraj pridruži splošnemu narodnemu gibanju. Takih pozivov ne objavljamo. Zaveš našega ljudstva naj se mirno in naravno vzbuja in krepi. Nauki vojske, ki smo jo prestali, so tako nazorni, da je naš narod takoj spoznal potrebo lastne državnosti. Temu spoznanju se ne bo mogel nihče ustaviti, veletoka narodne volje ne bo nihče več zaježil. In v tej volji je tudi moč!

Lloyd Georgevi odgovori delavstvu.

Iz Londona poroča Reuterjev urad 19. t. m.: Po svojem govoru na konferenci zastopnikov strokovnih organizacij je Lloyd George odgovarjal na razna vprašanja in izjavil to-le: Nemčija je vedno pripravljena skleniti mir za svojo ceno; te cene pa mi nikakor ne moremo plačati in mislim, da smo v tem edini z ljudstvom. Kakor hitro bi pa Nemčija pokazala pripravljenost za pravične mirovne pogoje, se nihče ne bo upiral, da se takoj začne pogajanja. — Misel, da naj bi zastopniki Nemčije prišli v Stockholm na pogovore z zastopniki drugih držav, nima pomena. Nemške zastopnike bi seveda morala določiti nemška vlada, ker le z vlado je mogoče skleniti mir; ako sedanja vlada ne zastopa mnenja nemškega naroda, naj Nemci pač vlado spremenijo. Priznali bomo zastopnike vsake vlade, ki jo postavi nemški narod. — Kar se tiče sklicanja mednarodne delavske konference, sem odločno proti temu. — Mirovna pogajanja bi v sedanjem trenutku, kakor kaže obnašanje voditeljev nemške vlade, ne imela nobenega uspeha in bi položaj le poslabšala. — Misel, da bi se moglo od delavstva do delavstva doseči, da bi nemški socialisti pritiskali na vlado, ne velja: Liebknechtu so vrgli v ječo, ko je nastopil za mir, in enako bi se zgodilo Scheidemannu. Nemški socialisti naj stavijo nemški vladi svoje pogoje. — Kar se tiče popisa premoženj in uvedbe najvišjih dovoljenih dohodkov v doseg gospodarstva demokratizacije, bi se moralo to razširiti na vse skupine in sloje brez razločka. Sicer pa ni bilo bogastvo še v nobeni vojni in v nobeni deželi tako obdavčeno, kakor je sedaj na Angliji. — Mednarodna konferenca bi bila zelo nevaren poskus in bi bil uspeh le splošna zmeda. — Angleška vlada je neprestano na straži, skrbno opazuje, ali ni kje kakkega znamenja za to, da se je nemška vlada zopet spametovala. A žal, nič drugega ne vidimo, nego čimdalje tršo odločnost, da doseže zgolj vojaški trijumf. — »Svoboda morja« je jako raztegljiv pojem in skrbno se moramo zavarovati proti vsakemu poskusu, ki bi motil našo obalno obrambo ali našo plovbo, ki nam je edina omogočila dosedanj obstoj. — Kar se tiče konsolidiranja ameriških vojnih ciljev z zavezniškimi, upamo na veliko konferenco v Parizu. Radi odsotnosti ruskih delegatov se posvetovanja o tem niso mogla začeti. Preje so pa sporazumu v vojnih ciljih delave zahtevale prejšnje ruske vlade. Tako n. pr. vprašanje Carigra-

da, ki ga brez privolitve ruske vlade nismo mogli opustiti. — O Alzaciji-Loreni je stvar francoskega naroda, da določi, kaj smatra za pravično; angleška vlada je odločena, da francosko demokratizacijo v njenih bojih podpira. Nemci so v Alzaciji-Loreni brezobzirno postopali s prebivalstvom, velik del razlastili in jih mnogo izgnali; večina alzaško-lorenskega prebivalstva je gotovo za povrnitev pod francosko zastavo. — Kar se tiče odprave vojaške službene dolžnosti po vojni, odgovorjam, da se borimo zato, da bi ne le pri nas, marveč v vseh deželah nastopile razmere, spričo katerih bi bila vojaška dolžnost nepotrebna.

Nov načrt proti spodnještajerskim Slovincem.

Gradec, dne 19. januarja 1918.

V krogih tukajšnjega namestništva in deželnega odbora se bavijo z načrtom, kako bi mogli z enim mahljajem zadati smrti udarec jugoslovanskemu pokretu med spodnještajerskimi Slovinci. — Kakor znano, se od izbruha vojne niso vršile nikake občinske volitve; to ne samo na Štajerskem, ampak tudi po drugih deželah ne. Ker je vsled vojaških in črnovojniških vpoklicev postalo veliko občinskih zastopov nesklepčnih, jih je vlada v sporazumu z deželnim odborom razpustila in imenovala gerente za vodstva občinskih poslov. Pa tudi onim občinskim zastopom, ki so še sklepni, je brez izjeme že potekla funkcija doba. Vzlic temu pa se niso vršile nikjer nove volitve, ker se nahaja večina volilcev v vojni službi in bi torej sedaj izredne volitve nikakor ne dale izraza volji večine volilcev. Ta nazor je tudi povsem pravičen in priznava sta ga dosedaj tudi graško namestništvo in deželni odbor. Sedaj so pa gospodje pri omenjenih oblastnih postali naenkrat drugačnega mnenja in bavijo se z mislijo, da bi v vseh spodnještajerskih občinah izvedli nove občinske volitve.

Gospodje namreč računajo, da bi vsled odsotnosti večine volilcev in vsled napredovanja nemške ideje med štajerskimi Slovinci tekem vojne, velik del občin, ki so se dosedaj nahajale v slovenskih rokah, prešle v Nemcem prijazne, to je nemškotarske roke. Osebito računajo, da bi dobili približno vse občine na Pljuščini. — Menda se je ta ženjalna ideja porodila v glavah mariborskih Nemcev. Če jim bo kaj pomagala, je seveda drugo vprašanje. Mi si usojamo vsaj dvomiti o tem. Gospodje delajo pač račun brez krč-

LISTEK.

Mojemu očetu.

Ivan Baloh.

Odkar pomakam pero v črnilo, mi še ni bilo držalo nikdar tako težko, kakor danes.

Črnilo je črno, veliko bolj črno, kakor drugokrat, zdi se mi pa, da teče rdeče izpod peresa, da pomakam v svojo srčno kri.

Tebe ni več!

Bili so časi, ko sem ob odprtem grobu govoril in pel drugim — in mehka so bila srca in zemlja je bila rosna. Zakaj je danes onemel moj glas, zakaj je utihnil moj spev?

Tam na moji steni visi lira — dar tamburškega društva — in čudno je, da so vse strune potrpane.

Moj oče, tebe ni več!

Lepo je bilo najino slovo. Ti si poljubil moje roko, jaz pa tvoje čelo — prvič in zadnjikrat drug drugemu. In ko si prejel še moj blagoslov — prvič in zadnjikrat — sva se ločila.

Pokropiti sem hotel tvoje mrzle roke in tvoj blede obraz, a blagoslovljena voda je bila zamrzla in cipresna vejica je bila ledena.

So pa še druge kaplje, ki jih ne ole-deni nobena zima in ne strdi noben mraz. In s temi sem te pokropil tako, da se mi je zdel njihov studenec — neizčrpljiv.

Sam si bil in zapuščen — in jaz tvoj edini kropilec. Ob odprtem grobu, kamor polagam najdražje, se težko stoji. Jaz pa sem stal lažje, ker je poleg mene stala mehka, čuteča, zlata, velika duša.

Oj Silvin, hvala Ti, da si delil z mano najtežjo uro in hodil z mano najdaljšo pot.

Toda ob grobu tam sem videl velika vprašanja in čul čudne odgovore.

Kaj, oče, ali nisi otožen, da imaš samo tri pogrebce za seboj? Ali te nihče ni poznal?

Ne, sinko moj! Ti misliš na pogrebce, kjer je šel par za parom v nedogledni vrsti, ti vidiš črne obleke in do tal zakrite obraze, — ali pa vidiš v njihova srca, ali slišiš njihove pogovore, ali čuješ opazke in besede množice ob cesti, ki gleda in šteje pogrebce in žalujoče ostale? Ne sinko! Srečen sem, da je za menoj šlo — eno bitje. Ali nisi čul grobarja poleg mene, ki je djal kopačem: »Jutri izkopljite deset vojaških grobov?« Kdo bo šel za njimi? Nikdo! In ti si bili junaki — a jaz?

In oče! Tvoje krste ni ovijal noben venec, na njej ni venela nobena cvetka. Tam v izložbi so bile tako lepe bele smar-nice obdane s svežim zelenjem in rdeči ciklamen s prvim pomladanskim popjem se

je ponujal: kupi me! Ali ni bilo cvetice zate?

Ne sinko! Prijatelj cvetic si bil — ti, jaz ne. Nisem jih imel v življenju in ne poznal ne belih, ne rdečih. Pogledj okoli sebe! Vse nas krije ena velika, bela, božja odeja, tam ob zidu pa je kup vencev, ki so se posušili in so oveneli. Srečen sem, da je na neki — meni tako ljubki — gredici zrastle samo ena velika rdeča roža ljubeznih obdana z zelenimi listi upanja.

In oče! Na tvojem grobu ne bo ne križa, ne kamna. Kdo bo vedel za tvoj grob, kako ga bodo našli in čitali tvoje ime, kjer počivaš?

Ne, moj sinko! Ali nisi videl tam pri sv. Krištofu spomenikov velikih in malih, ki se že nagibajo, ker so pretekla leta, ali nisi videl cipres, ki že klanjajo svoje krone proti zemlji, nisi mogel razbrati imen, zlatih in črnih črk, ki jih je dež razpral in čas uničil?

Srečen sem, da je moje ime zapisano, vklesano v spomenik, ki se bo takrat razrušil, ko bo strohnol poleg mene.

In ko sem zopet videl ta vprašanja in čul te odgovore, sem djal: Oče, prav imaš, ti ne potrebuješ ne pogrebcev, ne cvetic, ne spomenika.

Še eno željo — in to edino — si imel: da bi rad vedel, ali še stoji tvoj lesen rojstni dom ob zeleni Soči?

Čuj, oče! Ravno sem hotel vzeti po-

polno palico v roke, da bi šel gledat tja v hribe Tolminske in obiskat tvojo rodno vas ter ti poročati potem — pa mi je brzojav zastavil pot ter mi ukazal iti na tvojo zadnjo.

In prav je bilo tako!

Ali ti ne bi zagrenil zadnjih ur, če bi ti poročal: Tvoje rojstne vasi ni več in tvoj dom je do tal porušen?

Ti si imel eno željo — in jaz tudi eno: rad bi imel sliko tvojega mrtvaškega odra. In hodil sem od hiše do hiše in zdelo se mi je, kot bi trkal na vrata hotelemskega.

Čemu tudi? Ali je mogoče naslikati očeta — sinu, če bi tudi imel Rafaelov čopič?

Še ena velika beseda pa je morala priti iz tvojih ust, predno so se na vek zaprla. In prišla je beseda: Opuščam.

Te besede ni razumel nikdo drugi, kot ti in — jaz. Moj oče! Ti si dal meni svojo mladost, svojo moč, svoj razum, svoje roke in svoje žulje — jaz pa sem ti povrnil in dal — svoje srce.

Silvin! Kako je že zapela struna na Tvoji liri ob materinem grobu?

Tako-le:

Se mnogo mater pojde mimo mene a zame matere ni več nobene!

Lepo!

Pesem o mojem očetu pa je zakopana na dnu mojega srca.

Ljubljana, 8. januarja 1918.

marja, ki je v tem slučaju naše ljudstvo na Spodnjem Štajerskem. In tu so gospodje v veliki zmoti, ako računajo, da je tekom vojne napredovala nemška ideja med tem našim ljudstvom. Ravno nasprotno je res: Narodna zavest se je med nami poglobila, kakor še nikdar poprej in gospodje lahko poskusijo tako ali tako — naše ljudstvo jih bo sprejelo na primeren način.

Mariborsko pismo.

Maribor, 19. jan. 1918.

2000 mariborskih žen in deklet se je že podpisalo za jugoslovansko deklaracijo. Pri zadnjem ljudskem štetju pa so našli vseh mariborskih Slovencev malo več kakor toliko! Tu imamo zopet enkrat prav vpričo dokaz, koliko je vredno to ljudsko štetje in kako se je delalo. 2000 slovenskih žen in deklet v Mariboru se je podpisalo, da hočejo živeti svobodno življenje v svobodni državi jugoslovanski. Podpisale so se vzlic vsem grožnjam in pretinjam, vzlic strastni protagitaciji. To je plebiscit, jasan in odločen, ki se mu ne more in ne sme ugovarjati. Zato pa tudi ni čudno, da je vse mariborsko nemštvo in posilinemštvo kakor zbesnelo. A naše vrle žene in dekleta se ne dajo ustrašiti. Čim huje besne razne prodane duše, tem pogumnejše nastopajo one. V vseh velikih ljudskih pokretih so igrale vedno ženske veliko in važno vlogo. Tako tudi v našem velikem pokretu. Slovenske žene so se danes postavile v prve vrste jugoslovanskega gibanja.

V tukajšnji tovarni za izdelovanje ročnih granat g. Slivca je zaposlen kot delovodja neki Mersej, rojen Ljubljčan. Ker se je več delavk, zaposlenih v omenjeni tovarni podpisalo za jugoslovansko deklaracijo, jim je to človeče grozilo z odpuštom ako podpisov ne preklicajo. Delavko, ki je nabirala podpise, pa je nahnulil: »Pfui Verräterin.« In dr. Korošec je po mnenju tega — na žalost Ljubljčan — falot. Omenjeni gospodični je tudi rekel: »Auch sie sind ein Opfer der Pfaffen geworden.« Priporočamo Ljubljčanom, da si zapomnijo »patriotično« delovanje tega svojega ožjega rojaka. Čez sedem let pride vse prav!

Kako izgleda mariborsko nemštvo? Glavno besedo pri vseh nemških prireditvah v Mariboru ima odvetnik dr. Orosel. To je sin slovenske matere, a oče mu je bil predsednik mariborske Čitalnice. Ako je že prvak tak, si moremo predstavljati, kako izgleda nemštvo drugih Mariborčanov!

Koroško pismo.

Tudi za nas na Koroškem je najvažnejši dogodek deklaracija v državnem zboru z dne 30. maja 1917. Kolikega pomena je ta zahteva po lastni državi vemo najbolje mi na Koroškem, ker smo največ pretrpeli. Začnimo pri mladini. Ko je otrok komaj šest let star, more že občutiti nemško krutost; namesto da bi se začeli otroci poučevati v materinem jeziku, namesto da bi se v materinem jeziku naučili vsaj za potrebo brati in pisati, se morajo že prvo leto ubijati le z nemščino — in to traja, da je otrok izšolan! Le redki so slučaj, da zna izšolana mladina slovenski pisati in brati; če bi se nekateri ne vadili sami, bi ne bilo nikogar! V takih šolah se izneverita dve tretjini slovenskega ljudstva svojemu rodu. Zato jih naši Nemci in posilinemci ne morejo prehvaliti, kako so pravični vsem!

Kakor šole, tako pravični so na Koroškem vsi uradi izvenški cerkvene. Po vseh uradih so nastavljeni trdi Nemci, če je tudi vsa okolica slovenska. Če prideš k sodniji, moraš znati dobro nemški, če hočeš, da prideš do svoje pravice; gorje ti, če bi se pripoznal za zavednega Slovence! Če hočeš plačati davek, moraš znati nemški; če nagovoriš uradnika v svojem materinem jeziku, se čuti razžaljenega in ti tudi ne napravi »usluge«, da bi denar za davek sprejel. Tako je tudi na železnici; če se hočeš kam peljati moraš znati nemški, ker s slovensko zahtevo za vozni listek razžalši uradnika ali gospodično uradnico in nisi gotov, da ne pokliče bližnjega policista in te ne shrani pod ključ!

Za žandarje in žandarske načelnike so nastavljeni Nemci, ki ne razumejo tvojih zahtev, in če ne najdeš pri njih milosti, se moraš boriti, da dobiš kar ti po postavi gre. Za žitne komisarje, za vojne nakupovalce živine so nastavljeni Nemci ali nemškutarji in gorje ti, če prideš s temi gospodi navzkriž! Tudi pri glavarstvu so nastavljeni nemški uradniki; slovenski dopisi se sploh ne sprejemajo. Znan je celo ta-le slučaj: Ko je župan prevzel občino, je bil poklican na glavarstvo pred dvornega svetnika in tam se mu je reklo med drugim: Vojni čas je treba tudi v to svrhu izkoristiti, da se zavedni Slovenci na Koroškem zatrol!

Ko bi na Koroškem slovenskih duhovnikov ne bilo, ki se trudijo za slovenski obstoj in ki v takih razmerah veliko žrtvu-

jejo, bi bila Koroška že zdavnaj izgubljena. Zato prosimo slovenske poslance, naj ne odnehajo od svoje zahteve po jugoslovanski državi. Samo v njej je tudi naša rešitev!

Pax Romana.

Ena najbolj čudnih samoprevr, katerim se udaja pred vsem velik del izobraženstva, je naziranje, da vojska pospešuje razvoj kulture, mir pa da ga zadržuje. Tako že od nekdaj spravljajo grško kulturo v zvezo z zmagami v perzijskih vojskah, med tem ko je brez dvoma resnično, da je krepak razvoj materialne kulture, trgovine in brodarstva na Grškem v času pred perzijskimi vojskami na različnih poljih tako zelo dvignil duševno življenje. Na drugi strani pa je brezupen poskus, napraviti zvezo med propadanjem rimskega gospodstva in med dolgo mirovno dobo, katero označujejo s Pax Romana. »Rimski mir« je ideal, ki se v novejšem času niti približno ni mogel uresničiti. Kaj pač pomenijo kratka desetletja, med katerimi so evropske kulturne države imele semtertja zaprti Janov tempelj, nasproti mirovni dobi skoro dva in pol stoletja, katero je uvedlo cesarstvo starega Rima in katera je segala po vsem tedanjem kulturnem svetu, od Nubije do Rena, od Portugalske do Irana? Besni meščanski boji so sledili republik v grob; po Avgustovi zmagi nad Antonijem v letu 31. pred Krist. rojstvom pa je nastopil mir, ki so ga motili edino obmejni spori, za katere je bilo treba razmeroma le malo čet in katere najlažje primerjamo z modernimi kolonijalnimi vojskami proti napol divjim narodom. Temu miru so napravile konec šele meščanske vojske pod vojaškimi cesarji v tretjem stoletju po Kr. rojstvu.

Tako piše danes graška »Tagespost.« Ta list, ki je leto za leto oznanjeval zveličavni vpliv vojske, ki jo je proslavljal kot dviganje duha, kot jekleno kopelj, ki je od nje pričakoval preporoda nemškega naroda in človeštva. Danes je njeno nekdanje mnenje le še »ena najbolj čudnih samoprevr«! Koliko gorja bi bilo človeštvu prihranjenega, ko bi se ta samoprevrara ne bila sistematično širila, ko bi ne bilo vse konfiscirano, kar se je ustavljalo poveljevanju vojske, ko bi ne bili razglašali za izdajalca domovine, kdor je imel čeprav le najrahlejšje pomisleke proti njej. Nemško-nacionalno časopisje je spremenljivo. Te zadnje spremembe pri njem smo veseli in bi je tembolj, če bi imeli zagotovilo, da ne bo jutri zopet razglašalo za dogmo, kar označuje danes kot »prevaro«.

Delovanje ministerijalne komisije na Slovenskem.

Kakor znano, se je avstrijska vlada vsled nečutenih krivic in preganjanj, ki so se vršila ob izbruhu svetovne vojne proti jugoslovanskemu narodu, koncem l. 1917 vendarle odločila odposlati posebno cesarsko komisijo na naš jug, da preišče in ugotovi preganjanja in nezakonitosti, ki so jih zakrivila vojaški in civilni organi proti državi vedno zvestemu jugoslovanskemu ljudstvu.

Jugoslovanski poslanci so sicer takoj od začetka dvomili, je-li bodeta ti dve iz uradnikov in vojaških funkcionarjev sestavljeni komisiji mogli dognati na objektivni način resničnost vseh pritožb, ki so se podale v interpelacijah in govorih naših poslancev v avstrijskem parlamentu. To svojo bojazen in ta svoj dvom so izrazili tudi v posebni interpelaciji, v kateri so zahtevali, naj se preiskava poveri parlamentarni komisiji.

Medtem so začele komisije delovati. Pritožbe zoper vojaštvo in orožništvo preiskuje vojaška komisija pod predsedstvom podmaršala Schenka, dočim vodi preiskavo zoper civilne funkcionarje ministerijalna komisija, na čelu ji sekcijški šef dr. plem. Alexy. O vojaški komisiji ne bomo izgubljali veliko besed. Opozarjamo samo na interpelacijo dr. Korošca in tovarišev z dne 19. decembra 1917, v kateri se je podmaršalu Schenku očitalo, da ne izpolnjuje svojih dolžnosti objektivnega preiskovalca. Ves način, kako nastopa ta komisija, nam kaže, da se ni mogla oprostiti onega nesrečnega duha, ki vidi v vsakem svobodnem političnem gibanju civilnih državljanov državi nevarno podjetje.

Danes se hočemo baviti predvsem s poslovanjem civilne komisije. Ta komisija je došla začetkom decembra na Štajersko, odkoder se je po jako kratkem bivanju v Gradcu in Mariboru podala na Koroško. Odtod se je, najbrže vsled protestov s slovenske strani, vendarle vrnila zopet na južno Štajersko in ondaj zasliševala naše ljudi. Čuje se, da je med tem časom že poslovala v Trstu, ter da se namerava v kratkem podati v Dalmacijo.

O delovanju te komisije je bilo čitati v slovenskih listih različnih glasov. V ob-

če imamo vtis, da si je komisija prizadevala dognati objektivno resnico vzlic strahovitemu vpitju in pritisku nemških nacionalcev na Koroškem in Štajerskem. Zalibog pa so se izvedle sedaj podrobnosti, ki vzbujajo najresnejše pomisleke proti objektivnosti te komisije. Povod temu je dalo obnašanje komisijskega člana dr. p. Braitenberga, podpredsednika nižjeavstrijskega deželnega šolskega sveta, ki se pri svojem od cesarja mu poverjenem nalogu nikakor ni mogel otrestiti svojega zagrizenega nemško nacionalnega mišljenja. Kakor so naši poslanci že v interpelaciji z dne 19. decembra l. l. omenili, ni toliko preiskoval, ampak s slovenskimi pričami polemiziral in njih izpovedbe, v kolikor so bile za nemške birokrate obtežilne, znatno omiljeval, tako, da ti zapisniki nikakor ne odgovarjajo resničnim izpovedbam slovenskih strank. Pred kratkim se je mudil ta gospod sam v Plutju, kjer je skoraj ves čas konferiral ne morda s prizadetimi slovenskimi strankami, ampak z znanim nemško nacionalnim županom Ornišom, na čigar informacije je menda polagal večjo važnost nego na izpovedbe tistih par Slovencev, ki jih je zaradi lepšega zaslišal. Da je temu tako, kaže njegov izrek napram neki gospej, da se da kakega okrajnega glavarja lažje odstraniti, nego župana Orniša.

Če so v komisiji taki funkcionarji, potem se je res bati, da bodo pod njihovim vplivom postalo to delo komisije prava farsa ter podalo merodajnim činiteljem le prav medlo in skaženo sliko resničnih razmer ob pričetku vojske na Slovenskem. Zahtevamo zato z vsoto odločnosti, da se ta uradnik, ki se kot cesarski komisar ne more privaditi strogo objektivnemu in stvarnemu postopanju, takoj odpokliče od svoje dosedanje funkcije, ter nadomesti z drugim, ki bo vedel bolj spoštovati dolžnosti cesarskega uradnika. Če vlada misli, da bo Jugoslovane s tako komisijo, v kateri sedi kak Braitenberg, pomirila, se jako moti, ter izjavljamo, da smatramo nadaljno delovanje komisije, v kateri sedi Braitenberg, za novo provokacijo.

Naše ljudstvo pa pozivljamo, da nam javi nemudoma vse slučaje, v katerih je pl. Braitenberg kršil poverjeno mu nalogu ter uganjal nemško-nacionalno politiko, namesto da bi kakor cesarski uradnik strogo objektivno postopal.

Iz vsega se pač vidi, da so imeli naši poslanci popolnoma prav, ako so v svoji interpelaciji zahtevali namesto uradniške parlamentarno komisijo.

Stanovanjska oskrb na Dunaju in pri nas.

Dunajski listi poročajo:

»Dunajski mestni urad je za prehodno dobo po vojni, to je za kakih pet let, predložil občinski upravi vrsto predlogov za rešitev stanovanjskega vprašanja. S pomočjo občine naj bi se zgradilo 24.000 malih in srednjih stanovanj in sicer del teh takoj po sklenjenem miru z začasnimi napravami. Dunajska obč. si preskrbi prednost za nabavo vseh vojaških in vladnih barak na Dunaju ter zopetno uporabo zemljišč. Dalje naj bi mislila na prevzete primernih barak izven Dunaja. Dalje naj bi občina gradila takozvana vojna stanovanja, ki naj bi se zgradila po pravih, materialnih štedilnih metodah s trajanjem 30 let v večjih kolonijah. Stanovanja morajo odgovarjati vsem higijeničnim zahtevam, imeti dosti zraka in svetlobe ter obsegati po večini sobo, kuhinjo in čimnato. Tudi naj bi se zgradilo primerno število večjih stanovanj (dve sobi, čimnato in kuhinjo). Polovica bi jih mogla dobiti lastni vrt. Za sedaj se nameravata zgraditi dve koloniji po 1000 stanovanj s stroškom 20 milijonov kron. Velikih prostorov za prenočevanje ne bo gradilo, ker se niso obnesli. Od praznih trgovin bi se dalo porabiti 1200 za stanovanja. Rast cen zemljišč (stavbišč) se ima pobirati z načinom obdačenja. Izdatki za stavbeni material, stavbene delavce in stavbene vožnje se bodo zmanjšali vsled dostave materiala, ki postane prost z izključitvijo vsake medtrgovine in z združenjem v gradbeni centrali. Brez take enotne ureditve bi obstajala nevarnost, da bi razkošne zgradbe, ki se jim ni treba ozirati na tisočake, pobrale material, ki bi bil na razpolago, dočim bi za gradnjo revnih stanovanj ostalo le malo. Za rešitev kreditnega vprašanja se tudi predlaga občinska občinska organizacija z osnutjem mestnega kreditnega zavoda za gradnjo stanovanj. Ta kreditni zavod naj bi dovljeval kolikor mogoče nizko obrestovanje, v dolgih obrokih, potem amortizacije plačljiva hipotečna posojila do 85 odstotkov cenilne vrednosti dotičnega posestva. Občina jamči za oni znesek, ki prekorači sirotinsko varnost. Proračunjen je v ta namen posojilni kapital v znesku 135 milijonov kron. Za pokritje morebitnih izgub se osnuje mestni stanovanjski sklad, ki se mu skozi tri leta nakaže 2.300.000 kron. Več važnih denarnih zavodov je obljubilo svoje sodelovanje, kapital je že zagotov-

ljen. Da se dovršijo že začete gradnje, se požuri izvedba neke vladi predlagane akcije s pomočjo dunajskih bank. Mestna podjetja se imajo udeleževati pri pokrivanju stanovanjske potrebe in občeokristnemu gradbenemu delovanju se ima staviti večji delokrog nego v miru. Za mala in srednja stanovanja se zahtevajo dalekosežne olajšave glede davkov in pristojbin, pod pogojem, da se lastniki takih hiš podvržejo od vlade določenim cenam za najemino.

Tako na Dunaju. A pri nas? Brez ozira na to, da bomo nujno potrebovali zdravih stanovanj za naše delavce v Ljubljani, Trstu in drugih večjih mestih in industrijskih krajih, nastane vprašanje: Kako se zgradi razrušeni domovi na Gorškem? Ali se je že kdo resno lotil reševanja tega vprašanja? Ako se najdejo sredstva za Dunaj, kjer potreba ni tako velika, se morajo najti tembolj za naše razrušene kraje. A treba se je lotiti dela takoj in brez odlaganja.

Politične novice.

+ Jugoslovanci, Čehi in Ukrajinci. Dunaj, 21. januarja. Predsedništvo »Českega Svaza« je imelo danes sejo o zunanjem položaju. Navzoči so bili tudi zastopniki Jugoslovanskega kluba in ukrajinske parlamentarne zveze. Razpravljalo se je tudi o delavski stavki. »Česki svaz« bo vložil dve nujni interpelaciji, eno v zadevi mirovnih pogajanj, drugo pa o praškem zborovanju čeških poslancev ter o konfiskaciji češkega manifesta. Jugoslovanci in Ukrajinci bodo vložili samostojne nujne interpelacije.

+ Nemška interpelacija glede jugoslovanske deklaracije. Dunaj, 21. januarja. Poslanci Markhl, Dobernig in grof Barbo bodo stavili jutri na ministrskega predsednika interpelacijo, v kateri opozarjajo, da agitacije za jugoslovansko državnoopravno deklaracijo z dne 30. majnika Nemce zelo vznemirjajo. Interpelacija omenja celo vrsto »dejev« in »dejanj« ter protestira proti »zapostavljanju« Nemcev in vseh državnih koristi na jugu. V interpelaciji se poziva vlada, naj zavzame svoje stališče. — Ti ubogi, od Slovencev tlačeni Nemci!

+ Nemci in parlamentarno zasedanje. »Tagespost« brzojavljajo z Dunaja, da so Nemci pred otvoritvijo parlamenta zelo razburjeni. Dunajski svobodnomisljeni Nemci bodo glasovali proti proračunu.

+ Seidler pojde? »Az Est« poroča, da bo Seidlerjev kabinet že v prihodnjih dneh odstopil.

+ Grof Barbo in Čehi. »Narodni Listy« poročajo, da poleg napadov na Jugoslovane napada grof Barbo tudi Čeha z besedami: »Čehi so sovražniki monarhije, oni so povzročili vojno.« — Kako si Kočevci svet predstavljajo.

+ Tudi Dunaj protestira! V neki seji okrajnega odbora za XV. dunajski okraj so tudi sklenili protest proti deklaraciji Čehov in Jugoslovancev. Gospodje naj protestirajo, mi bomo delali.

+ Grof Czernin se je vrnil včeraj dne 21. jan. ob 11. zvečer iz Bresta Litovskega na Dunaj.

+ Zunanji minister grof Czernin se je pripeljal 21. t. m. zvečer ob pol 11. uri iz Bresta Litovskega na Dunaj.

+ Nemški kancler bo govoril v četrtek. Berlin, 21. jan. Iz parlamentarnih krogov poročajo, da bo govoril kancler v glavnem odseku državne zbornice v četrtek. Razpravljal bo o možnosti splošnega miru. Odgovoril bo tudi na najnovejšo Wilsonovo mirovno poslanico.

+ Odmevi v Berlinu o Fremdenblattovem napadu na kneza Bülowa. Dunajski poluradni Fremdenblatt je pred kratkim zavzel stališče proti morebitni kandidaturi kneza Bülowa za kanclersko mesto, ker smatra Bülowa kandidatom velenemške domovinske stranke »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« (glasilo nemške vlade) je nato pisala: Uradni krogi grajajo nastop Fremdenblatta proti knezu Bülowu. Tu ni znano, da bi nameraval knez otežkočevati stališče državnemu tajniku zunanjih reči ali da bi hotel zavzeti njegovo mesto. Obžalovati se mora, ker časopisje zvezne dežele piše v tej reči tako, da je zelo podobno vmešavanju v nemške zadeve. Umljivo je, da nemško časopisje ne glede na stališče, ki ga zavzema nasproti politični osebnosti kneza Bülowa, temu nasprotuje. »Deutsche Tageszeitung« je pisala: V vseh okoliščinah se nam vsiljuje misel, če smatra oficijozno glasilo kot samoposebi umljivo, da se na tak način javno vmešava v razmere Nemčije in v pristojni delokrog nemške vlade, kako šele govori avstrijska vlada, oziroma obe vladi in osebnosti, ki ju predstavljajo, kadar je javnost izključena. V nemškem državnem zboru je vprašal napredni poslanec dr. Heckscher: Wolffov brzojavni urad je razširil izjavo poluradnega dunajskega Fremdenblatta, v kateri se list zavzema za gospoda državnega tajnika pl. Kühlmanna in nastopa proti bivšemu državnemu kanclerju

knezu Bülowu: očitno se za to nameno-
ma vmešava v izključno nemško zadevo.
Ali je državni kancler voljan, da odgovori:
1. zakaj je poluradni Wolffov brzojavni
urad objavil to dunajsko izjavo; 2. Ali se
bo odklonila s strani Nemčije nečuvnost
dunajskega lista?

+ Deklaracija Nemcev na Češkem.
Zveza nemških poslancev s Češkega je
sklenila podati v poslanski zbornici na-
slednjo izjavo: V tem velikem času, ko se
bo odločilo o usodi narodov in bodočnosti
držav in ko hočejo Čehi izkoristiti silo
vojske, da razbijejo Avstrijo in 2 in pol
milijona Nemcev na Češkem prisilijo pod
jarem češko-slovaške države, izjavljamo
zastopniki nemškega naroda na Češkem:
Skrbeč za svobodo, le z narodno samo-
upravo dosegljiv razvoj naroda, zahtevajo
Nemci na Češkem vnovič: Ustanovitev sa-
mostojne province nemško-češke z vsemi
lastnostmi, pravicami in napravami kro-
novine v okviru avstrijskega cesarstva in
brez kake odvisnosti od češkega dela de-
žele. Ozirajoč se na nemške žrtve v sve-
tovni vojski pravi deklaracija: Nasproti
vsakemu, naj bo kdor hoče, izjavljamo za-
to, edini z vsemi Nemci na Češkem, da ne
bomo deželne zbor kraljevine Češke
nikdar več priznali in na noben način
trpeli. Za nemško-češko provinco zahteva-
mo lastno deželno zastopstvo, izvoljeno na
podlagi splošne, enake in direktne volilne
pravice. V ta namen zahtevamo, da se ob-
meji in združi nemško ozemlje na Češkem,
za to ozemlje naj se ustanove osrednja me-
sta, zavodi in naprave, ki pripadajo kro-
novini. Zahtevamo, da se odpokličejo z
nemško-češkega ozemlja vsi češki državni
uradniki in sluge, kakor tudi vsi drugi jav-
ni nastavljeni češke narodnosti. Zahteva-
mo izključno uveljavljanje nemškega jezika
v uradu in šoli na nemško-češkem ozemlju.
Čas potrpljenja je minul. Vsako obotavlja-
nje od naše strani bi bilo enako zločinu na
lastnem narodu. Država, za katere ohrani-
tevec naj sodelujemo, mora nuditi zagoto-
vilo za narodni obstoj in svobodo našega
naroda.

+ Važno posvetovanje. Povedali smo
že, da je mariborska mestna policija vzela
nekemu našemu dekletu nabiralno polo za
nabiranje podpisov za jugoslovansko de-
klaracijo. Policija je polo slovesno izročila
magistru, a magistrat glavarstvu. Kakor
izvemo, se je vršilo med zastopniki mest-
nega magistrata in glavarstva veliko, več
ur trajajoče posvetovanje o vprašanju: Kaj
storiti? Magistrat je zahteval, da se ima
daljino nabiranje podpisov sploh prepove-
dati, a ker se niso mogli zediniti, so skle-
nili, da predložijo vso stvar namestništvu,
kakor smo že poročali. Radovedni smo,
kaj bodo skuhal v Gradcu!

+ Mariborski Nemci in deklaracija.
Preko 1600 slovenskih žensk in deklet se
je podpisalo za jugoslovansko deklaracijo.
To naše nemčurje silno jezi. »Marburger-
ca« kar besni dan za dnevom in psuje ter
zmerja vseprek. Da bi bolj držalo, je
»Marburgerca« naše delovanje krstila za
»Los — von — Oesterreich — Bewegung«,
da bi pa vrednost podpisov zmanjšala, pravi,
da se nabiralke ne strašijo nobenih sred-
stev, da se poslužujejo celo laži in goljufi-
je ter da ponarejajo podpise, kjer ne gre
drugače. Pri tem je mariborsko vsenem-
ško trobilo seveda tako previdno, da ne
imenuje nikakih imen, ker bi mu sicer pri-
zadete dale priliko, da dokaže svoje laž-
njive trditve. — Naravnost drzno je, da se
upajo na tak način lagati, da so našim na-
biralcam povsod policija za petami. Saj je
nekemu našemu dekletu vzel policaj celo
polo, s katero je nabirala podpise. Polo so
baje poslali namestništvu v Gradcu.

+ Priznanje slovenskemu žensktvu.
Zagrebski »Ženski Svijet« piše o ljudskem
glasovanju slovenskega žensktva za jugo-
slovansko deklaracijo med drugim: »Slo-
venske narodne žene so z dejanjem od-
govorile vsem tistim, ki so še dvomili o
opravičenosti, da bi v političnem življe-
nju naroda sodelovale tudi žene. Doka-
zale so, kako tudi jugoslovanska žena
čuti in teži za tistimi cilji in ideali, kera
najboljši jugoslovanski možje. A ne samo
to, nego one so dokazale tudi svojo or-
ganizatorično sposobnost, ko so z ustno
zasebno agitacijo zbrale toliko številno
slovenskega žensktva in iznenadile javnost
z gotovim dejstvom. V tem pogledu nam
morejo biti vzor!« Nato list obžaluje, da
se razmere onstran Sotle še niso toliko
izčistile, da bi bili moški našli edinstven

politični izraz, zato hrvatsko in srbsko
žensktvo zaenkrat ne more slediti zgledu
slovenskega žensktva. A kadar pride čas
za to, tedaj bodo tudi Hrvatice in Srbki-
nje vstale za narodno stvar in izjavile:
Hočemo pravičen mir in zedinjeno Jugo-
slavijo!

+ Prepozno objavljen »protest«. Slo-
venski javnosti je dovolj znan famozni
»protest«, ki so ga na komando ptujskega
župana Orniča — kakor smo že poročali,
bi Ornič sedaj rad utajil to nezakonsko
očetovstvo; mu je pač stvar malce nepri-
jetna, kakor je to pri take vrste očetov-
stvih že navada — podpisali nekateri žu-
pani ptujskega okraja, eni iz strahu, drugi
iz nevednosti. Do sedaj tega duševnega
proizvoda nismo imeli prilike videti v ori-
ginalu, ker so ga gospodje skrbno skrivali.
Sedaj pa kar naenkrat objavljajo nemški
listi neki »protest«, ki bo bržkone identi-
čen z onim Ornič-Linhartovim protestom.
Zaradi kurioznosti objavljamo ta doku-
ment duševnega vsenemštva in hinavščine,
ki se glasi:

»Danes zbrani župani 45 občin sodne-
ga okraja zahvalijo slavni okrajni zastop-
z njegovim neumornim načelnikom gospo-
dom Josipom Orničom za njegovo ne-
umorno, blagonsko gospodarsko delova-
nje med vojsko in za smoteno zastopanje
prebivalstva z njih gospodarskimi potreb-
ščinami. Podpisani župani 45 občin okraja
Ptuj vidijo v od tuje politične smeri zahte-
vanem razbitju kronovin in združenje Sr-
bov, Hrvatov in Slovencev veliko nevar-
nost za slovensko ljudstvo, za našo Šta-
jersko ter zmagovito avstrijsko domovino.
Slovensko ljudstvo ne želi nikakih jugo-
slovanskih državnih tvorbo, ono želi samo
zdrav gospodarski razvoj pod žezlom svo-
jega gospoda in cesarja!« — Tako, sedaj
slovenski svet ve, kaj hoče slovensko ljud-
stvo! To treba priznati: drzni so gospodje
Ornič, Linhart in drugi preko vse mere.
Vendar pa je pri tem »protestu« nekaj zna-
čilnega: »Protest« je brez datuma in tudi
podpisov se ne upajo dati. Bodo pač imeli
svoje razloge za to.

+ Nemci v strahu. Sveža sapa in
mladosten pokret, ki je začel med našim
narodom, prizadeva Nemcem mnogo skrbi.
»Marburger Zeitung« toži v nekem dopisu
iz Slov. Bistrice, da se ni čuditi, ako so
začeli posamezni trgovci omahovati. Da,
ni se čuditi, ako so se tudi trgovci začeli
po spodnještajerskih ponemčenih gnezdih
vračati nazaj k narodu, iz katerega so iz-
šli. Najmanj 99 odst. trgovcev po spodnje-
štajerskih mestih je slovenskega pokolje-
nja, a med temi je zopet 90 odst. takih, ki
so jih matere učile slovenski govoriti.
Treba torej samo, da odneha teror, ki ga
vrše nemške mestne uprave, pa bodo naša
mesteca hitro izgledala vse drugače. Mi
znamo, kake moralne muke trpe mnogi
naši trgovci, ker se morajo izdajati za
Nemce, ako se nočejo izpostaviti nevarno-
sti, da jih materijelno uničijo, in kako
težko čakajo, da bi mogli in smeli poka-
zati to, kar so, kako težko čakajo, da bi
se mogli oddahneti.

**+ Razbiti shod Velenemcev v Lip-
skem.** Neodvisni socialisti so v Lipskem
razbili shod velenemške domoljubne stran-
ke, na katerem naj bi bil govoril grof
Baudissin.

**+ Cesarjevo pismo glede na vojaško
vprašanje.** »Az Est« je poročal: Glede na
vojaško vprašanje je izšlo cesarjevo lastno-
ročno pismo. V zadnjih avdiencah je hon-
vedni minister dosegel, da je cesar izrazil
svojo pripravljenost rešiti vojaško vpraša-
nje, oziroma da si cesarjev nazor in želje
ogrskega naroda več ne nasprotujejo. Z
ozirom na vojaške kroge in glede na na-
sprotnujoča mnenja v Avstriji se izvedba
vojaške reforme odgodi na čas po vojski.
Glede na gospodarska vprašanja mora dr.
Wekerle jamčiti, da uredi tako z Avstri-
jo, kakor tudi z Nemčijo gospodarske in
trgovinske razmere. Pri sestavi nove vlade
se dovoli ministrskemu predsedniku dr.
Wekerlu popolna prostost.

+ Glasovi o delavski stavki. Na sho-
du dunajskih delavskih zaupnikov je nek
govornik pribil: Z globoko žalostjo mo-
ramo beležiti, da so nas pustili na cedilu
sodruži v Nemčiji. Isti govornik je tudi
vprašal, »če bi mogli tak boj nekaj tednov
vzdržati.« Posl. dr. Adler je glede na to iz-
javil: V teh treh dneh se nikakor ni vse
doseglo. Če se tudi ne vračamo domov
kot zmagovalci, le lahko z mirno vestjo
rečemo, da je delavstvo in da so njegovi
zastopniki rešili, kar se je v takem polo-
žaju moglo rešiti.

**+ Pritožbe italijanskega zakladnega
ministra.** Italijanski zakladni minister
Nitti je govoril na Kapitolu na čast ameri-
škega Rdečega križa. Med vsemi narodi
sporazuma prenaša Italija največje žrtve.
Primanjkuje ji premoga, transportna sred-
stva ne zadoščajo, vsled česar so življen-
ski pogoji zelo težavi. Narod ve, da nje-
govega trpljenja ne povzroča le italijan-
ska vojska, marveč splošni evropski po-
žar. Narod dalje ve, da bo trpel še marsi-
katero leto po vojski.

Deklaracija, Jugoslovanski klub in S. L. S.

Progo - vzdrževalni uslužbenci c. kr.
državne železnice na črti **Kranj—Škofja
Loka—Medvode** se z dušo in srcem pridru-
žujemo jugoslovanski deklaraciji z dne
30. maj 1917. — Hočemo solnce — hočemo
prostosti in zato pristrčno pozdravljamo in
odobrujemo nastop Jugoslovanskega kluba
ba ter mu izrekamo popolno zaupanje.

Kri in življenje smo pripravljene žrtvo-
vati, da se uresniči besede velikega pre-
bujevalca, ki pravi:

Svoboden, prost naj bo moj rod,
na zemlji svoji svoj gospod!

Živela naša bodoča svobodna Jugo-
slavija pod žezlom Habsburžanov! Živela!
Sledi 70 podpisov.

Farani iz Ribnega pri Bledu se izjav-
ljajo z navdušenjem za jugoslovansko de-
klaracijo z dne 30. maja 1917; obenem po-
zdravljajo prizadevanje papeža Benedikta
XV. in presvitlega cesarja Karla I. za mir.
Izražajo svoje globoko spoštovanje in po-
polno pokorščino svojemu prevzvišenemu
škofu dr. Antonu Bon. Jegliču. — Sledi
543 podpisov.

Žene in dekleta z Brezij pri Radov-
ljici se navdušeno pridružujejo jugoslo-
vanski deklaraciji, od katere pričakujejo
narodne svobode. Obsojajo vse tiste, ki
rujejo proti njej. (Sledi 237 podpisov.)

Žene in dekleta iz Orehove vasi in
Hotinjevasi pri Mariboru so poslale Jugo-
slovanskemu klubu sledečo izjavo: Možje
in sinovi, očetje in bratje krvavijo daleč
proč v bojnih vrstah za domovino in ce-
sarja. Da bi bili doma, zglasili bi se zdaj,
ko velja za rodno grudo in naroda bodoč-
nost, enako silno, kakor silno odmeva
orožje v njihovih rokah. Tako pa se o gla-
šamo mi, slovenske žene in slovenska de-
kleta iz Orehove vasi in Hotinje vasi zanje
in poleg njih. Samotne zapuščence ne ču-
vamo samo zvesto domačega ognjišča, ne
redimo le bedne dece in drugih svojcev,
temveč prehranjamo s svojim znojem dr-
žavo. Zato se izjavljamo odkrito in mo-
žem enakovredno za deklaracijo Jugoslo-
vanskega kluba z dne 30. maja 1917, za-
hvaljujemo se jugoslovanskim poslancem
za možati nastop ter jih prosimo, da trdni
in neizprosni priborijo našim junakom la-
sten dom, deci pa srečnejše dni. (Sledi
135 podpisov.)

Slovenske žene in dekleta iz občine
Vrhpolje pri Vipavi se z navdušenjem pri-
družujejo majniški deklaraciji Jugoslovan-
skega kluba, ki je edina rešitev našemu
kruto zatiranemu narodu. Odobravamo
plemenito, nesebično delo naših poslancev,
ki se z vso vnetostjo trudijo za osvoboditev,
mir in srečo našega naroda ter jim izreka-
mo popolno zaupanje. Z radostjo odobru-
jemo nastop ljubljanskega škofa ter obso-
jamo vsak razkol med Slovenci. Misel, da
se naše želje izpolnijo, nam daje moči, da
v bridkih urah usodnega časa ne omaga-
mo. Prerogene v trpljenju, podprte z upi
in zaupanjem v naše poslance, jim kličemo:
Ne pozabite nas, zastopniki naših želja!
Živeli naši poslanci, združeni v Jugoslo-
vanskem klubu, pravi narodni junaki. Slo-
venska žena, upognjena dušne in telesne
bolesti, spremlja Vas na Vašem trnjevem
potu s celim srcem, z vsemi svojimi upi in
željami. Ustvarite bodočnost našim otro-
kom, in hvaležni narod ne zabi svojih osvo-
boditeljev. (Sledi 270 podpisov.)

Podpisane žene in dekleta, možje in
fantje mesta **Višnje gore** se navdušeno iz-
javljamo za jugoslovansko deklaracijo v
polnem obsegu.

Velika misel na svobodno, ujedinjeno
Jugoslavijo je zasenčila v nas vse druge.
Zavedamo se živo velikega časa, ki zahte-
va od nas polnega umevanja. Oživele so
z elementarno silo v nas velike ideje na-
šega rojaka Jurčiča in nas vse spojile v
nepremagljivo falango

»Še druga vez trdnjeh in krepkejša,
ki divno neenakih src rojake,
protivne misli v zlošno misel spaja,
v prijateljstvo preminja hladne znanice,
sovražnike v sobojevnike verne:
ljubezen do nesrečne domovine!«
(Jurčič: Tugomer.)

Sledi 293 podpisov.

V Višnji gori, 20. prosinca 1918.

**Naši možje in mladeniči
so na fronti! Žene in
dekleta, izpolnite njihovo
voljo! Podpisujte
jugoslovansko deklaracijo!**

Dnevne novice.

— Kričec slučaj. Poslanec dr. Lovro
Pogačnik je omenil na shodu v Vipavi nek
»kričec slučaj«, ki je pa tipičen za mnoge.
Posestnik Karel Boné s Slapa je vložil za-
četkom julija 1917 na ministrstvo prošnjo
za daljši dopust. Poljedelsko ministrstvo
je domobranskemu ministrstvu priporo-
čilo in domobrasko ministrstvo je tudi
prošnjo ugodno rešilo in o tem dvakrat
obvestilo dr. Pogačnika. Mož pa, ki je od
začetka kvalificiran samo za najlažja de-
la, kakor bi jih lahko opravljal vsaka
ženska ter služi ves čas v Ljubljani, ni bil
nič obveščen o dobljenem dopustu. 31. ok-
tobra 1917 je dopust potekel; 2. novembra
1917 je pa dobil od okrajnega glavarstva
obvestilo, da je ministrstvo odbilo njegovo
prošnjo. Poleg tega je Boné prvi občinski
svetovalec in kot tak sploh ni bil dolžan
iti k črnovojniškemu prebiranju. Bil je te-
legrafično poklican po pomoti in tava že
skoro tri leta po Ljubljani, ni sposoben
za nobeno vojaško delo, doma ima pa eno
največjih posestev v občini, ki je brez go-
spodarstva in brez vsake delavne moči.
Trenarji so mu lani popasli travnik, kjer
je zraslo na leto do 100 q sena in zato so
mu s težavo plačali odškodnino 160 K. Kdo
je kriv usodne pomote, radi podeljenega in
nepodeljenega dopusta? Ministrstvo goto-
vo ne, okrajno glavarstvo tudi ne, ker v
vojaških zadevah gredo gospodje pri okr.
glavarstvu v Postojni v resnici na roke
z vso potrpežljivostjo.

— Prodaja kruha. Deželno predsed-
ništvo razglša: Kruh se sme izdelovati in
spravljati v promet samo iz krušne moke
v hlebcih ali štrucah s težo 600 gramov.
Kruh se sme oddajati požitnikom samo
popolnoma ohlajen. Cena kruha s težo 600
gramov se določa na 36 vinarjev. Pekci in
prodajalci kruha so dolžni na zahtevo od-
dajati kruh v najmanjši teži 60 gramov za
ceno 4 vinarjev. Ta razglas dobi moč z
dnem razglasitve.

— Mariborska mestna aprovizacija.
Mast stane že 44 kron kilogram. Vsako
nedeljo smo brez kruha; menda za pribolj-
šek. Ker dobivamo druge dneve po 175
gramov, pride torej povprečno po 150 gra-
mov. Kruha in krompirja ni, fižola ni, me-
sa ni, kako in s čim naj ljudstvo živi!

— Vojaška zahvala šolski mladini.
Slovenski prostovoljni stelci pišejo: Da-
nes, 18. januarja smo prejeli božična da-
rila naših malčkov — učencev. Res da
so mala, a za nas bogata. Posebno cigare-
te so nam dobrodošle. Iz celega srca se
zahvaljujemo našim dragim malčkom, pa
tudi učiteljem in učiteljicam za njih trud!
Fran Kristan in tovariši.

— Roparji v vojaški obleki. V sobo-
to, dne 19. t. m. so pri županu na Viru pri
Domžalah klali prešice za občino, t. j. za
tiste občane, ki niso sami priredili preši-
čev. Ob pol 11. uri zvečer prijezdi šest
vojakov, ki prično razbijati po vratih in
zahtevajo, naj odpro. Županova žena je
odprla — vseh šest pridrvi v sobo. Bil je
poročnik, praporščak in 4 četovodje. Ta-
koj so zahtevali klobase. Župan jim da
tri klobase, ki so bile ravno pečene. Ko
so te snedli, so zahtevali še šest klobas.
Župan se je branil, a poročnik reče: »Če
ne daste, bomo rekvirirali vse meso. Mi
smo poslani od glavarstva rekvirirati in
smo tu mi gospodari.« Res zagrabil pol
prešiča in ga da vojaku, ki ga je nesel ven
in privezal na konja. Župan jim je končno
dal še pet pečenih klobas in pol hleba
kruha. Ko so to snedli, so zahtevali še
šest mesenih klobas. Ker jih župan ni ho-
tel dati, so vzeli tri gnjati in jih privezali
na konje. Ves čas so se obnašali zelo su-
rovo, nikogar niso pustili iz hiše. Končno
se je vendar posrečilo navzočemu pose-
stniku Hribarju, da se je zmuznil iz hiše
in tekel v Domžale po orožnike. Ko so
vojaki to zapazili, so poskakali na konje
in odjezdili. Ker niso v bližini nikjer na-
stanjeni vojaki, sumijo, da so bili to pravi
roparji v vojaški obleki, posebno še,
ker so mogoče zvedeli, da ima župan v
pisarni denar za begunce. Roparje zasle-
dujejo.

— Za dr. Krekov spomenik so daro-
vali dijaki-naborniki zbrani v gostilni
Češnovar, Kolodvorska ulica, 107 K 76 v.
Posnemajte!

— Umrl je v Zafari pri Žužemberku
dne 18. t. m. Anton Koren, po domače
»Adamček«, zvest član mladeniške Mari-
jine družbe in izobraževalnega društva.
Pridno je sodeloval pri društveni godbi,
pri igrah itd. Rad je pomagal tudi v cerkvi
kot pomožni cerkvenik. Bolezen si je na-
kopal pri vojaki, kamor je bil mnogokrat
pozvan, pa zopet odpuščen. V najlepši dobi
28. let je legel v grob. Imel je v nedeljo
popolne zelo lep pogreb; pol fare ga je
spremilo k večnemu počitku. Svetila mu
večna luč! Mnogoštevilnim duhovnikom,
ki so ga poznali in radi imeli, se priporoča
v pobožen spomin.

— Za Krekov spomenik. Devet pevcev
tam daleč na Laškem je zbralo 131 K za
Krekov spomenik in dostavili so:

Za Kreka — Jugoslovana,
posiljajo darilce — srca vdana!

— **Izžrebani porotniki za I. porotniško dobo 1918.** Glavni porotniki: Ambrož Friderik, posestnik v Postojni. Ažman Ignacij, posestnik in trgovec v Kropi. Babka Alojzij, knjigotrgovec v Ljubljani. Bajec Anton, vrtnar in posestnik v Ljubljani. Bajžel Jakob, trgovec v Kranju. Dobrin Karel, posestnik v Trzinu. Debeve Ivan, orožnik, stražmojster v p. v Kamnigori. Finžgar Miroslav, posestnik in gostilničar na Brezjah. Furlan Martin, posestnik v Vrbljenih. Goetzl Karel, podobar in pozlatar v Ljubljani. Gričar Ivan, trgovec v Ljubljani. Hribar Dragotin, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Hafner Luka, posestnik in trgovec v Kranju. Hudobnik Franjo, vlakovodja v p. v Mekinjah. Jeršin Anton, posestnik in mesar na Primskem. Jelovšek Gabriel, posestnik na Vrhniki. Karlin Gašpar, gostilničar na Suhi. Kavčič Josip, posestnik v Trzinu. Končar Karel, posestnik v Trzinu. Kunstler Franjo, mizar v Litiji. Lap Ivan, posestnik v Gradežu pri Litiji. Lozar Luka, posestnik in trgovec v Kamnigori. Medved Miroslav, posestnik v Dovskem. Nadižar Ivan, posestnik in mizar v Kranju. Oblak Ivan, gostilničar in posestnik na Vrhniki. Petkosič Josip, trgovec in posestnik v Ljubljani. Pollak Ivan, tovarnar v Ljubljani. Poljanec Franjo, posestnik na Boh. Bel. Pogačar Ivan, posestnik iz Vrbe. Robežnik Ivan, posestnik in trgovec na Viču. Schrey Josip, posestnik v Ljubljani. Slatnar Ivan, mlinar v Šmarci. Simon Franjo, ključavničar in posestnik na Vrhniki. Terkmanc Gregor, lastnik parne žage v Podkrajju. Thaler Rafael, trgovec v Škofljoki. Vrtačnik Franjo, posestnik in vinski trgovec na Viču. — **Nadomestni porotniki:** Kos Franjo, trgovec. Krapež Franjo, kavarnar. Križnar Ivan, krovec in posestnik. Pirc Peter, pek. Stariha Josip, posestnik. Starič Josip, pek. Zabukovec Anton, gostilničar. Zajc Franjo, urar in posestnik. Židan Mihael, čevljar in posestnik, vsi v Ljubljani.

— **Dunajsko vseučilišče v židovskih rokah.** »Reichspost« poroča, da je sedaj na dunajskem vseučilišču 92 odstotkov židovskih slušateljev in le 8 odstotkov Arijcev!

— **Dobava lesenih čevljev.** Naročniki tega obnove, ki so večinoma občinski uradi, župni uradi, šolska vodstva i. t. d., pozabljajo vedno označiti in navesti poštni urad in železniško postajo. To je neobhodno potrebno in ravno zato naročniki sami največ čakajo. Karel Pollak.

— **Umrla je na Dunaju dne 20. t. m.** gospa Pavlina Valjavec roj. Kamnikar v visoki starosti 74 let. Pokopali jo bodo v sredo ob 4. uri popoldne na pokopališču Baumgarten.

— **Mariborska mestna aprovizacija** je gotovo najslabše organizirana v vsej Avstriji. Mestni magistrat določa najvišje cene, ki se jih pa tudi mestna aprovizacija sama ne drži. Večje ironije na gospodarstvo maksimalnih cen si pač ni mogoče misliti! Kostanje — dokler so bili — jabolka, krompir, z eno besedo rečeno vse, kar je mestna aprovizacija prodajala, je prodajala po višjih nego maksimalnih cenah. Poleg tega so stranke dobile še po večini zmrazel krompir. Najbolj kričeč pa je slučaj s svehom in svinjsko mastjo. Mestna aprovizacija plačuje špeh in mast po 7 K 50 vin do 8 K 50 vin., a prodaja po 32 K. Tu bi bilo res zanimivo dognati, kam gre ta veličanska razlika. Ali ni to navijanje cen par excellence?

— **Gradeč.** Umrl je 18. januarja t. l. in bil na pokopališču Sv. Lenart pokopan občespodošan gostilničar in posestnik v Langegasse g. Jožef Adamčič v 71. letu svoje starosti. Rojen pri Sv. Martinu pri Litiji se je kot pekovski pomočnik podal na Nizje Avstrijsko, kjer je dolgo vrsto let sam ondi pekovski obrt izvrševal, dokler si ni slednjič v Gradcu posestvo in hišo kupil. Rajni je bil mož še stare korenine. Vsak dan si ga lahko videl ob 11. uri popoldne v prostirski cerkvi k Sv. Krvi pri sveti maši. Imel pa je priložnost v materinščini-slovenščini govoriti in se je rad posluževal. Radi tega je imel najraje posle, če je bilo le mogoče, s Kranjskega. Da je bil pri ljubljen, je pokazala velika udeležba prijateljev in znancev na njegovi zadnji poti. Počivaj mirno v Gospodu!

— **Pozdravi iz Rusije.** Včeraj smo prejeli iz Samare dopisnico z besedilom: Uljudno Vas prosimo, da uvrstite v svoj časnik, da želimo vsem Slovincem vesele božične praznike in srečno novo leto! — Anton Dolan, Vrba, Gorenjsko; Kropelj Ignacij, Sv. Kunigunda pri Konjicah, Štaj.; Ivan Kavčič, Ostrožno, Celje; Podkrajšek Rudolf, Ljubljana; Ličan Aleksander, Istra.

— **Za Krekov spomenik.** Begunci naseljeni v višnjegorski župniji so zložili po meni za Krekov spomenik 120 kron in za sveto mašo z libero za blagor njegove duše, katere se je opravila v župni cerkvi sv. Tilna v Višnjigori. — Mihael Omahen, župan.

— **Poveljstvo hrvatskega 26. karlovskega domobranskega pešpolka** je začelo sestavljati polkovo zgodovino. V to svrhu prosi vse častnike in vojake, ki služijo ali so služili v tem polku, da mu pošljejo svojo fotografijo, opis bitk, katerih so se udeležili, opis čina, radi katerega so

bili odlikovani ali dogodki, ko so bili ranjeni, vsakovrstne načrte, zemljevide, razglednice, fotografije mest in krajev, kjer je bil polk nameščen i. t. d. Obenem prosijo tudi družine padlih junakov, da pošljejo njihove fotografije, načrte, opis dogodkov i. t. d., da se imena in čini junakov ovekovečijo.

— **Kaj bo s podporami, recte vzdrževalnost?** — Po vipavski dolini znaten del ljudi še dozdaj ni prejel zvišanih podpor. Tudi je bilo mnogo beguncev pri popisovanju po pomoti izpuščenih, ter potem na njihove prošnje ne dobe nobene rešitve in so tako brez podpore. Podpore so bile sklenjene v državnem zboru, gredo ljudem postavno, ravno tako, kakor uradnikom njihove plače. Torej se morejo tudi pravilno izplačevati, da ne bo treba čakati nanje že več kot šest mesecev. Ta stvar je zelo enostavna. Mnogim so bile podpore skrajšane, ker je bil po vipavski dolini dnevni zaslužek zelo nizko cenjen. V teh slučajih pač ni treba nobenih novih poizvedovanj in pisarij, ampak župni uradi ali občine naj bi dali skupni zapisnik dotičnih rodbin ter bi se jim izračunale podpore takoj po novi postavi. In ravno teh slučajev je največ. Ako ti slučajji odpadejo, bi komisija z drugimi imela malo dela ter bi jih lahko sproti reševala.

— **Pozdravi iz Italije.** Veselo novo leto 1918, upajoč na skorajšnje veselo svidenje, želijo iz italijanskega ujetništva (Prela, prov. Porto Maurizio): Andrej Hribar, Anton Bračko, Mihael Peršolja, Ivan Golmajer, Alojzij Hren, Franc Pogačnik, Josip Počakaj, Rafael Remič, Franc Purgelj.

Ljubljanske novice.

lj V viteški stan je povišal cesar dvornega svetnika in ravnatelja finančne direkcije v Ljubljani gospoda Alojzija Klimenta.

lj Šentpetersko prosvetno društvo v Ljubljani vabi k jutrišnjemu predavanju. Predava gosp. prof. Bog. Remec. Začetek točno ob 7. uri.

lj Prireditelj Slov. kat. izobraževalnega društva v Mostah pri Ljubljani je dosegla popoln uspeh, nudila nam je res pravi užitek, za kar moramo izreči prirediteljem zahvalo. Vspored je obsegal tudi pevške točke, ki sta jih proizvajala gđ. Cilka Oreškova in g. P. Debeve, na klavirju ju je spremljala precizno gđ. Nilka Potočnikova. G. Debeve nas je razveselil s svojim simpatičnim baritonom, ki obvlada tudi težja mesta, kakor je ravno spev iz opere »Samson in Dalila«. Gđ. Oreškova nam je odkrila svoj lepi sopran, le da se ji je poznalo, da stopa pravič pred širšo občinstvo. Želimo, da čujemo oba še večkrat pri naših prireditvah, škoda zakladov, ki bi bili neodkriti. V priporočilo dr. Krekove ljudske igre »Tri sestre« nam je pokazala, da razpolaga društvo z močmi, kakršnih nismo pričakovali na podeželnem odru. Neprisiljenost, dobro pogodeni značaj posameznih oseb v igri so povečali vspeh vprizoritve, k čemur je pripomogla res krasna scenarija odra ter energična režija g. Lojzeta Oražma. Ta uspeh naj vzbudi vse sodelujoče k novemu delu in društvu bo le čestitati. Kakor čujemo, se bode prireditelj ponovila v nedeljo, dne 27. t. m., ker polovica občinstva ni dobila vstopnic.

lj K društvu za varstvo vajencev so pristopili in darovali: Neimenovani, ki je prebral Milčinskega povest o ptičkih brez gnezda, K 40.—; iv. Ogrin, stavbenik, K 25.—; neimenovana K 12.—; Andrej Orehek, župnik, K 10.—. Bog povrni!

lj Šolske vesti. Profesor na državni obrtni šoli Henrik Podkrajšek je pomaknjen v 7. činovni razred, strokovni učitelj Ivan Bernot pa v 8. činovni razred. — Vpokojen je profesor na I. drž. gimnaziji Ludovik Lederhas. Za njegovo dolgoletno odlično službovanje mu je naučno ministrstvo izreklo zahvalo in priznanje.

lj Aleksander Gjud. Vzhodno od mesta Asiago se je dne 11. t. m. ponesrečil z neko eksplozivno snovjo, najbrž ročno granato, sanitetni praporščak Miro Gjud, sin Ljubljanačana g. Aleksandra Gjud. Ker se tisti dan ni vrnil, ga je drugi dan šla iskati patrolja, ki ga je tudi našla mrtvega.

lj Stiska za sukanec. Sukanca je začelo sila primanjkovati in kdor hoče dati šivilji ali krojaču napraviti kako obleko, mu ta odgovori: »Dajte mi sukanca!« In če si srečen, da si ga kje zasledil, pa mora plačati za vretence 32 kron! Krojači in šivilje so sedaj nekaj sukanca dobili še po normalnih cenah, zasebne stranke so pa že večinoma brez njega in tako ne morejo gospodinje krpiti niti stare obleke. Hočeš, nočeš, moraš hoditi razcapan, če nimaš denarja in karte, da bi si kupil novo obleko. Ali bi ne bilo umestno tudi za zasebne družine preskrbeti nekaj najpotrebnejšega sukanca, katerega res neobhodno rabijo?

lj Drzna tatvina. Včeraj sta pri trdki Souvan na Mestnem trgu dva vojaka pri

belem dnevu s ponarejenim ključem odprla izložbeno okno ter pokradla iz njega skoraj vse blago, katero sta potem skrila v II. nadstropju sosednje hiše. Ker sta bila pa še pravčasno opažena, so opozorili slučajno došlega stražnika, ki je obema takoj sledil. Eden je še srečno odnesel pete, drugega je pa stražnik aretiral. Vse pokradeno blago so v sosednji hiši našli in ga je trdka dobila nazaj.

lj Umrla so v Ljubljani: Fran Goli orožniški stražmojster, 42 let. — Josip Kaman, oficijal tobačne režije, 40 let. — Josip Drešar, hiralec, 20 let. — Ana Celarc, rejenka, šest tednov. — S. Gertruda Marijana Leopoldina Hoppe, prednica usmiljenih sester, 85 let. — Marija Pip, zasebnica, 68 let. — Marija Kavčič, vdova magistratnega sluga, 67 let. — Marija Možina, uradnikova vdova, 83 let. — Terezija Pregelj, zidarjeva žena, 58 let. — Marija Kumer, bivša služkinja, 79 let. — Terezija Fabro, žena arzenalskega delavca, 64 let. — Josip Sinkovec, strežaj, 57 let. — Andrej Pegan, neznanec, v deželni bolnici. — Marija Kočar, posestnikova hči, 21 let. — Alojzij Markovič, sin invalida, 5 mesecev in pol.

lj Kanalske pristojbine. Pri mestnem magistratu je razpoložen seznamek onih poslopij, ki so v smislu § 3. zakona z dne 28. julija 1917, dež. zak. štev. 40, prosta kanalske pristojbine. Vsakdo ga more od 21. t. m. dalje do 4. februarja t. l. med uradnimi urami vpogledati v mestni hiši (Galletova hiša, I. nadstropje, soba št. 5, nasproti posvetovalnice) ter lahko zahteva vpis svojega poslopija v ta seznamek, če meni, da bi bilo njegovo poslopije v smislu § 3 citiranega zakona oprostiti kanalske pristojbine; o tej zahtevi, ki jo je prijaviti najkasneje do 18. februarja t. l. razsoja v prvi stopnji občinski svet in za slučaj pritožbe v zadnji stopnji deželni odbor. Pritožbe je vložiti tekom 14 dni od dneva dostave izpodbijalne razsodbe.

lj Gg. načelniki krušnih komisij se vabijo, da se zanesljivo udeležijo seje, ki se vrši v četrtek, dne 24. januarja ob pol šestih zvečer v mestni posvetovalnici.

lj Oddaja blaga na izkaznice C. Strankam, ki so se pritožile, da prejemajo na rumene izkaznice C manj blaga kakor na druge izkaznice ubožne akcije, poročamo, da ne dela mestna aprovizacija pri razdelitvi živil med rdečimi in rumenimi izkaznicami, zaznamovanimi s črkama B in C, nobene razlike. Pripetilo se je, da so prile stranke z rumenimi izkaznicami C meseca decembra za sveže meso kasneje na vrsto, vzrok pa je tičal samo v tem, ker je pomanjkanje mesa vedno večje in občutnejše in ker ga je treba za izkaznice C, ki so najštevilnejše, največjo množino pripraviti. Prekajeno meso so dobile stranke z rumenimi izkaznicami C ravno tako dvakrat kot druge skupine, enako zelje in vse drugo, kar je ubožna akcija delila. Zadnje dni jih je prejela večina svežega mesa. Ostali pridejo na vrsto takoj, ko dobimo klavno živino. Marmelade bodo deležni še ta teden. Sicer pa vpelje mestna aprovizacija nove zelene izkaznice, vse dosedanje rdeče izkaznice brez A in rumene izkaznice B in C združi v skupini B in vse razdelitve se bodo vršile po številkah redno od kraja do konca.

lj Revizija strank, vpisanih v krušnih zapisnikih. Ker se je izselilo precejšnje število beguncev — ne da bi jih hišni gospodarji odglasili — vršila se bode v kratkem nova revizija strank, vpisanih v krušnih zapisnikih. Dne, katerega bode objavil mestni magistrat, mora priti vsak hišni posestnik h krušni komisiji ter izjaviti, katere stranke še stanujejo v njegov hiši in koliko oseb šteje vsaka stranka. Uslužbenci železnice ne smejo biti vpisani v krušnem zapisniku. Gg. hišni posestniki se opozarjajo že sedaj na tozadevni razglas, ki se objavi v kratkem v tukajšnjih dnevnikih s pripombo, da je treba prinesiti h krušni komisiji tudi hišno legitimacijo, katero mora preje hišni gospodar na prvi strani s črnilom lastnoročno podpisati. Brez tega podpisa so hišne legitimacije neveljavne. Če bi hišni gospodar ne podal zahtevane izjave, se za dotično hišo izkaznice sploh ne bodo več izdajale.

lj Goveje meso na rumene izkaznice C štev. 2201 do konca. Stranke z rumenimi izkaznicami C štev. 2201 do konca prejmejo goveje meso v cerkvi sv. Jožefa v sredo, dne 23. t. m. popoldne. Določeni je tale red: od pol 2 do 2 št. 2201 do 2400 od 2 do pol 3 štev. 2401 do 2600, od pol 3 do 3 štev. 2601 do 2800, od 3 do pol 4 štev. 2801 do konca. 1 oseba dobi en četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4 osebe tričetrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in en četrt kg, več oseb 1 in pol kg. Kilogram stane 2 K.

lj Sveže meso na rumene izkaznice D štev. 1 do 320. Stranke z rumenimi izkaznicami D št. 1 do 320 prejmejo sveže meso v cerkvi sv. Jožefa v sredo, dne 23. jan. popoldne. Določeni je tale red: od pol 4. do 4. ure št. 1—200, od 4. do pol 5. ure št. 201—320. Ena oseba dobi en četrt kg, dve osebi pol kg, tri in štiri osebe tri četrt kg, pet in šest oseb 1 kg, sedem in osem

oseb en in en četrt kg, več oseb en in pol kg. Kilogram stane 2 K.

Volna poročila.

AVSTRILJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 21. jan. Uradno:

Nobenih posebnih dogodkov.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 21. jan. Veliki glavni stan:

Zahodno bojišče: Severnovzhodno in vzhodno od Yperna in na fronti od Lensa do Epény so s topovi močnejše streljali. Južno od Vendhuille smo povodom velikega angleškega napada ujeli več Angležev. V nekaterih odsekih v Champagni in na obeh straneh Remsa in v Argonih so uspela manjša podjetja naših poizvedovalnih oddelkov. V obeh zadnjih dneh smo sestrelili 11 sovražnih letal in 1 pritrjen zrakoplov.

Vzhodno bojišče: Nič novega.

Macedonsko bojišče: Med Vardarjem in Dojranskim jezerom je od časa do časa oživel topovski ogenj. Na ravani Strume so se razvili večkrat boji na predpolju, ki so se z uspehom za Bolgare končali.

Italijansko bojišče: Nobenih posebnih dogodkov.

Berlin, 21. zvečer. Z bojišč nič novega.

Berlin, 21. Uradno. Vsled vojnih odredb osrednjih velesil je bilo uničenih meseca decembra 1917 skupno 702.000 bruto ton prostora sovražnih trgovskih ladij. Uspehi neomejene podmorske vojne so se tako dvignili na 8.958.000 ton.

Delavsko gibanje.

Stavka še ni popolnoma končana. — Delavstvo razburjeno proti socialno-demokratskemu vodstvu.

Dunaj, 21. Znano je, da so obvestili včeraj zjutraj delavce, da so se voditelji stavke z vlado pogodili. Delavstvo so najnujnejše pozvali, naj se vrne v svoje obrate. V raznih okrajih so včeraj zborovali veliki shodi. Na mnogih shodih je delavstvo strastno protestiralo, ker se je stavka prekinila. Danes dopoldne so zborovali v Favoritih v Delavskem domu. Izražala se je večkrat želja, naj v protest proti stališču strankinega vodstva stavkajo dalje in naj se prične v popolnem obsegu delati šele v torek. Danes dopoldne niso še delali v Florisdorfu in v Simmeringu. Opoldne so še dejansko stavkali povečini v dunajskih okrajih. Delavstvo je zelo razburjeno. Delavstvo se je razcepilo v dve skupini: manjša skupina je zvesta strankinemu vodstvu, večja, radikalna pa hoče stavkati dalje; predvsem ženske.

Dunaj, 21. Danes je pričelo zopet 60 odstotkov delavstva delati — stavkalo je približno 130.000 delavcev v 5000 obratih. Ostalih 40 odstotkov, predvsem municijski delavci in kovinarji stavkajo naprej. Pojavljali so se izgredi.

Dunaj, 21. Iz Nemčije bodo dobavili Dunaju 450 voz moke.

Iz državnega zbora.

Proračunski odsek.

Dunaj, 21. jan. Notranji minister grof Toggenburg je odgovarjal na posamezna izvajanja govornikov. Glede stavke je naglašal, da se je tako razširila, da je ogrožala splošni blagor. Minister je čutil nujno notranjo potrebo, da je stopil s poklicanimi zastopniki delavstva v stik in naglašal, da noče vlada ničesar drugega kot splošno korist. Posl. Miklas je povdarjal, da imajo razen delavcev tudi drugi sloji vsaj isto pravico zahtevati, da se njihovim življenjskim interesom vpoštevajo, kot industrijski delavci. Vlada in ministrski predsednik sta ravno s tem, da sta stopila z delavci v stik, koristila tudi drugim slojem, katerim je stavka škodila. Ne more pa se govoriti o kapitulaciji državne avtoritete, če se skuša delavce pomiriti in gibanje zadržati v mejah zakona. Dalje zavrača minister očitke, da bi dala vlada kakše protipostavne koncesije. Vse se bo izvedlo ustavnim putem, na oktroji vlada niti ne misli. Sicer bo pa ministrski predsednik uporabil priliko v jutrajšni seji zbornice, da bo podal tozadevno izjavo in zagotovil, da se ne bo nič zgodilo, kar bi dalo povod za upravičene narodne pritožbe.

Glede izvajanj poslanca Miklasa o nazadovanju porodov, pravi minister, da je tudi sam prepričan, da ne zadostujejo tozadevno samo materialno-pravne protiodredbe, posebno še, ker je sam prepričan katoličan. Zato bo vse ukrenil, da se doseže poglobitev etičnih načel. Poleg svojega osebnega čustvovanja pa je minister dolžan pospeševati tudi materialna sredstva. Politične oblasti se bodo morale bolj zavzeti za varstvo mladine in zatirati nemoralno slovestvo.

Finančni minister pl. Wimmer izjavlja, da ne nasprotuje postavki 10 milijonov

kron za sanitarne zadeve za prvo polletje 1918.

Posl. dr. Adler (neški soc. dem.) ugotavlja nasproti izrazu »sistem Trockij-Adler«, da je šlo pri stavki za spontano gibanje, ki je objelo vso deželo z željo po miru. Vladnih koncesij nikakor ne smatramo za zmago. Veliko dela bomo imeli, da prepričamo delavstvo, da se ne gre tu samo za obljube.

Posl. dr. Benkovič (Jugosl. klub) kritizira delovanje namestnika in politične oblasti na štajerskem ter se pritožuje vsled zapostavljanja Slovencev.

Notranji minister grof Toggenburg izjavlja, da so preiskave na Spodnjem štajerskem dognale, da se je zgodila mnogim ljudem velika krivica. Brani pa politično uradništvo ter štajerskega namestnika, kakor tudi nižjeavstrijskega namestnika pred napadi nekega drugega govornika.

Poslanec dr. Lovro Pogačnik (Jugoslav. klub) se pritožuje, ker se ni še izvedlo povišanje vzdrževalnine v slovenskih krajih.

Namestnik načelnika odseka posl. Miklas ugotavlja, da je za razpravo o proračunu določen rok že potekel, zato vrne v smislu poslovnika zakonsko predlogo plenumu zbornice. O vprašanju podaljšanja roka se bo sklepalo na seji klubovih načelnikov.

Predsedujoči načelnikov namestnik poslanec Stanek izjavlja, da ne more vsled tega še določiti, kdaj se bo vršila prihodnja seja odseka in zaključijo sejo.

Iz Rusije.

Boljševiška izjava v ustavodajni skupščini.

Petrograd, 19. jan. (K. u.) Agentura javlja: Boljševiki so podali v ustavodajni skupščini naslednjo izjavo: Znatna večina delavne Rusije, delavci, kmetje, vojniki, so se obrnili na ustavodajno skupščino z zahtevo, da naj prizna pridobitve oktoberске revolucije: sklepe svetov o razdelitvi zemlje, o miru in delavskem nadzorstvu, posebno pa o avtoriteti delavskih, kmetijskih in vojaških svetov. Centralni izvršilni odbor je po volji znatne večine delavnih slojev Rusije predlagal ustavodajni skupščini, naj to voljo prizna. Večina ustavodajne skupščine je v soglasju z zahtevami meščanskih slojev ta predlog odklonila in s tem pozvala na dvojni celokupni delavski življenjski v Rusiji. V ustavodajni skupščini vodi večina socialnih revolucionarjev desnice, stranke Kerenskega, Aksentijeva in Černova, stranka, ki se nazivlje socialno in revolucionarno, boj meščanskih elementov proti revoluciji. Ustavodaj. skupščina v svoji sedanjosti sestavi je rezultat razmerja sil, kakoršno je bilo pred oktoberско revolucijo. Njena sedanja večina, ki je proti revoluciji, je izvoljena na podlagi starih strankarskih imenikov ter se stavi po robu gibanju delavcev in kmetov. Debata današnjega dne je pokazala, da stranka socialnih revolucionarjev desnice kakor za časa Kerenskega tudi sedaj daje ljudstvu razne prazne obljube, v resnici je pa odločena, boriti se proti avtoriteti delavskih, kmetijskih in vojaških odborov, proti socialističnim odredbam za brezplačno razdelitev zemlje in premoženja kmetom, za nacionaliziranje bank in nadzorstva, kakor tudi za razveljavljanje državnih posojil. Ker niti za trenutek nečemo kriti zločinov ljudskih sovražnikov, izjavljamo, da izstopamo iz ustavodajne skupščine in prepuščamo avtoriteti svetov, da končno javno reši vprašanje o razmerju do protirevolucionarnega dela ustavodajne skupščine.

Razpust ruske konstituyente. — Dekret sovjeta.

Petrograd, 20. jan. (K. u.) Dekret o razpustitvi ustavodajne skupščine pravi: Ruska revolucija je ustvarila delavske, kmečke in vojaške soviete, ki so edini zmogni voditi razredni boj za popolno politično in gospodarsko osvoboditev. Tekom prvega časa so se pomnožili in okrepili sovjeti, ki so spoznali prevaro sporazuma z meščanstvom in goljufivo parlamentarno obliko demokratičnega meščanstva in prišli do rešitve, da je osvoboditev zatiranih razredov nemogoča brez kompromisov. Tako je nastala oktoberская revolucija, ki je izročila vso oblast sovjetom. Ustavodajalna skupščina se je izkazala kot izraz starega režima, v katerem je imelo moč meščanstvo. Pri tem pa ljudstvo, ki je glasovalo za socialne revolucionarje, ni moglo razločevati med socialnimi revolucionarji desnice, pristaši meščanstva in med socialnimi revolucionarji leve, pristaši socializma. Tako je morala ta ustavodajalna skupščina postati krona meščanske republike, s tem da je dala oblast sovjetom in po teh ustvarila razredom, ki so izročeni izkoriščevanju, opozicijo izkoriščevalcev.

Delavski razredi so prišli do prepričanja, da je čas za stari meščanski parlamentarizem minul, ker je nezdravljiva z nalogami socializma in da sosamo sovieti

zmogni premagati opozicijo bogatih razredov in ustvariti socialistično podlago. V 18. januarja otvorjeni konstituyente so iz znanih vzrokov imeli večino socialni revolucionarji, stranka Kerenskega, Černova in Aksemija. Ta konstituenta je uničila vez z republikanskimi sovjeti Rusije. Izstop boljševikov in socialnih revolucionarjev leve, ki imajo znatno večino v sovjetih zato je glavni izvršilni odbor odredil razpust konstituyente.

Narodni konvent v Rusiji.

Amsterdam, 21. januarja. (K. u.) Reuter iz Petrograda: Poročajo, da se bodo zbrali sovjeti in boljševiki na novo ustavodajno skupščino: narodni konvent. Razprave v konstituyente so bile burne; neki član konstituyente je nameril revolver na socialističnega voditelja Čeretelja, a so ga razorožili. Na Litejnijskem Prospektu se je streljalo, kjer so člane konstituyente napadli predvsem mornarji. Več oseb je bilo ubitih in ranjenih. Rdeči gardisti so raztrgali in sežgali prapore. Vojak, ki je nosil prapor, je obstal sredi ceste in zaklical: »Tri leta sem bil na fronti! Ubijte me, če me hočete!« — Rdeči gardist ga je nato ustrelil.

Boljševiki si nadali ime »komunistična stranka«.

Stockholm, 21. januarja. (Kor. urad.) Konstituenta se je otvorila pri prenapolnjeni dvorani. Prvi hrup je nastal, ko je otvoril sejo soc. revolucionarjec Svecov in prebral že znano izjavo. Izvolitev Černova je dokazala, da se nahajajo boljševiki v manjšini; usoda konstituyente je bila s tem zapečaten. Černovov govor je močno vplival; vtis je oslabil Buharin, ki je proglasil sveto vojsko boljševikov proti buržoaziji. Napovedal je, da se bodo boljševiki v bodoče nazivali oficijelno »komunistična stranka«. Čeretelji je nato ostro govoril proti boljševikom. Opolnoči se je zaključila razprava; resolucijo eksekutivnega odbora so odklonili. Boljševiki in levčarski socialni revolucionarji so se nato skupno posvetovali, nakar so se vrnili v dvorano in izjavili, da ne morejo sodelovati s skupinami konstituyente, ker nasprotujejo revoluciji. Podali so se nato v Smolinski zavod; kmalu nato so prišli mornarji, ki so pregnali člane konstituyente iz Tavrijske palače.

Novi poulični boji v Petrogradu.

Chiasso, 21. jan. (K. u.) »Corriere della Sera« poroča iz Petrograda z dne 18. t. m.: Zadnja noč so zaprli na stotine oseb. Danes dopoldne so se na različnih delih mesta pričele pesterne bitke z živahnim streljanjem iz pušk in strojníc. Na nekaterih točkah so postavili barikade. Oboroženi meščani se bojujejo z rdečo gardo. Doslej je več mrtvih in veliko ranjenih. Za obrambo tavrijske palače so postavili veliko strojnih pušk. Ze pet dni je promet cestne železnice popolnoma ustavljen.

Aretacija rumunskega kralja? — Ultimatum Rumuniji.

London, 20. jan. (K. u.) Reuter iz Petrograda: Nek petrogradski list potrjuje vest, da je zapovedal svet ljudskih komisarjev, naj se aretira rumunski kralj. Po nekem drugem poročilu je revolucionarni odbor devete ruske armade stavil rumunskim vojaškim oblastem 2urni ultimatum, s katerim je zahteval, prosti prehod ruskih čet skozi Jaš.

Kazna poročila.

Pogajanja Belgarije z Rumunijo.

Sofija, 21. jan. (K. u.) Po dolgotrajnih in težavnih pogajanjih v Focsani, h katerim so pritegnili tudi maršala pl. Makensena in nemške častnike, je bolgarski zastopnik podpisal v Bukarešti z odpotniki rumunske vlade iz Jaša pogodbo, ki tiče oprostitev in vrnitev domov vseh Bolgarov iz Dobruže in Rumunov, ruskih podanikov, ki so internirani v Moldavi.

Združene države nadzorujejo plovbo nevtralcev.

London, 21. januarja. (K. u.) Reuter: S 1. februarjem prično Združene države nadzorovati preskrbo premoaga ladij v ameriških pristaniščih; nadzorovali bodo nevtralno plovbo, da preprečijo vsa poročila sovražniku.

Primorske novice.

p Beguncem iz Škrbine na Krasu. Ločitev od doma nam je bila težka — zapuščali smo svoja domovja polni žalosti, skrbi in strahu, da uro kasneje vdere v naša domovja sovražniki in nam jih uničijo; a to se hvala Bogu ni zgodilo, pač pa odprla so se nam pota nazaj v domovino, katera je razven par razbitih in nekaj demoliranih hiš ter nekaj polja ohranila popolno prejšnje lice — in strehe je še za vse dovolj. Zato vsi domov, saj kličejo nas Kremance, kakor tudi Konce in Poljane, ter ostale njive in vrtovi pogrešajo naših pridnih rok, a vinogradniki prosijo naše nujne pomoči. In tako zapuščena Škrbina se zopet oži-

vi in srca naša bodo pod domačim krovom spet srečna. Zato ljubi mi občinarji, takoj na delo in sicer: prva vaša pot naj bo, preskrbljenje potnih listov, katere vam izda dotično glavarstvo. Vi ne potrebujete potnih knjižic s sliko in kolekom, ampak za vrnitev beguncem ima vsako glavarstvo posebne tiskovine, katere izpolni za vsako družino, izpolnjene pošlje na domače glavarstvo v potrditev in izjavo, da je vrnitev v dotični kraj dovoljena. Pri tem pa pride zaslišano še županstvo, vsled tega prosim vse tiste, ki se mislijo takoj vrniti v Škrbino, da mi sporoče, da predložijo njih imena na glavarstvo v Sežano, da bo potem ono kar potrdilo potne tiskovine in nemudoma vrnilo glavarstvu, kjer sedaj prebivajo. Na ta način pojde vsa stvar hitreje. — Glede postopka za pridobitev proste vožnje in njihovega blaga je bilo že v vseh časnikih dovolj čitati, a predno dobe begunci ta dovoljenja, preide mnogo časa, bi svetovali onim, ki se žele takoj vrniti, da plačajo prevoznino sami in si te vozne listke in recepte dobro shranijo, da ko pridejo domov, zaprosijo povrnitev vseh železniških stroškov. Naslovna postaja za Škrbino bi bila skoraj najbolj pripravna Štanjel, ker tam se da za en dan ali dva dobiti kakšna shramba za blago, ki se pri današnjem pomanjkanju vagonov more takoj odpeljati iz postaje. — Za prevoz iz postaje v Škrbino mi je obljubilo glavarstvo, da nam pojde na roko s tem, da izda na bližnja županstva nalog, naj ista priskrbe dovolj vozov in vprežne živine po določeni primerni ceni, vsled tega naj se vsak prišlec zglaši na glavarstvo v Sežani, kjer naj zaprosi takojšnji prevoz blaga domov. — Ker so ostala naša polja in vinogradi čez leto dni neobdelani, se potrebuje pridnega dela, zato sem izrazil željo na glavarstvu, da bi se čim več pridnih delavcev, gospodarjev in rokodelcev za nekaj mesecev oprostilo vojaške službe (vsaj v vsaki družini po enega). Gospod glavar mi je obljubil, da bo to skrbno podpiral in se izrazil, da naj se poskusi vsaj vse najstarejše letnike oprostiti v svrhu obdelovanja — a ti naj bi, ko obdelajo svoje, pomagali svojim sosesčanom. Zato naj vsaka družina napravi prošnjo za oprostitev svojca in mi jo čim prej pošlje v potrditev in priporočilo, da jo čim prej odpošljem naprej. — Zraven delavcev pa potrebujemo tudi orodja (kladivo, klešče, žeblje, sekiro, žago i. dr.) in oprave (voz, oralo i. dr.) — te stvari se v Škrbini ne bo moglo kupiti, rabile pa se bodo takoj ob vstopu v hišo. Tudi ima vsakdo kaj prihranjenega denarja, zato bi bilo prav dobro, da si družina kupi kravo za mleko in s katero si bo za silo lahko kaj pripeljalo, — ali pa kozo ali ovco ter kaj sene, — nekaj tega se bo mogoče nabralo po vršacih in za dva dobra meseca bo paša. — Na vse iste odbore in seje istih se ni dosti zanašati, saj nas skušnja uči, da če si sami ne pomagamo, nam drugi tudi ne bodo. Iz tega razloga ni treba tudi v aprovizacijo staviti prevelikih upov, posebno danes ne. Previdnost nam narekuje, aprovizijonirati se vsaj za par mesecev in kdor le more vsaj do pridelka ječmena in krompirja. Tudi na seme ne pozabimo, čeravno nam ga je glavarstvo naročilo — posebno krompirja, ječmena in vrtine. Če se tako aprovizijonirani in oboroženi vrnemo v svoja domovja, zraste iz sedanje v najkrajšem času zopet nekdanja zadovoljna in vesela Škrbina, v kateri do skorajšnjega snidenja. — Župan: Adamič Viktor.

p Rihemberški rojaki v tujini se čudijo z ozirom na zadnje poročilo v »Slovencu«, da bi se bile razmere med vojsko tako spremenile. Pripominjajo, da prebivalcev Spodnjega Rihemberka ni doma.

p Vrnitev v domovino. Preč. g. Ignacij Valentinčič, dekan iz Komna, se je preselil dne 16. januarja 1918 iz Lokve pri Divači zopet v Komen kot prvi izmed Komencev. — V Sveto pri Komnu se je vrnila Alojzija Švara hiš. štev. 23 z begunsko družino Pahor iz Temnice hiš. št. 34. — V Tomačevico se je vrnila družina Švara, ki je dozdaj prebivala v Sežani.

p Z Gorjanskega. Dne 20. t. m. je imel preč. g. Karel Oblak privikrat po poldrugem letu sv. mašo pri stranskem oltarju. Glavni oltar in presbiterij je porušen. V Gorjansko in Brje se je naselilo že nekaj družin. Ljudje iz Nadrožice in Škofov so ostali ves čas italijanske ofenzive doma.

p C. kr. poštni urad v Komnu bo začel poslovati s 1. februarjem. Ravno tako tudi županstvo občine Komen.

p Težkoče pri povrnitvi v domovino bodo delale največ slabe ceste. Ko smo odhajali iz domačih vasi so bile ceste povsod v najlepšem redu, ker so jih vedno popravljali in zidali. Zdaj so pa vse ceste ob bivši italijanski fronti izvožene in izprane in delavcev ni, da bi jih delali in popravljali. Cesta iz Nabrežine v Gorjansko je zdaj skoro neporabna za težje vozove. Kdor se bo v kratkem selil v komenski okraj iz Kranjskega ali drugih dežel iz ozadja, stori najbolje, da pripelje svoje blago na postaje Dutovlje, Štanjel ali pa Sežana, kjer so ostali prebivalci še doma, da lažje dobi vozove za prevoz bla-

ga iz postaj. Da bi vojaštvo pomagalo, ni treba računati, ker ga ni tukaj. V domačem kraju nas čaka zelo slaba aprovizacija, ker je splošno pomanjkanje živil. Zato naj si vsakdo pripelje zadostno množino živeža, posebno pa masti.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. P. Uredite občinarji samil — Vsem vojakom. »Pozdravov« ne moremo več pričakovati, ker vzamejo mnogo prostora, zaloge papirja so pa vedno manjše in se je bati, da ga popolnoma zmanjka. — J. A. Takih slučajev je mnogo, a jih ne maramo objavljati. Ne bo dolgo! — S. p. K. Tako zavedna dekleta si boste že znale pomagati. Vprašajte kakega prijatelja za svet! — J. P. v P. Za Primorce važnih novic je toliko, da tako dolgih dopisov ne moremo objavljati.

Ženski vestnik.

Ž Novi ženski poklici. — Bolniške strežnice. Na Slovenskem zelo manjka takojmenovanih boljših ženskih poklicev. Dočim imajo Nemke, Francozinje, Angležinje itd. obilo prilike, da postanejo vzgojiteljice in »bones«, bodisi doma ali v tujini, potem družabnice, ključarice, »opora gospodinj«, dalje bolniške strežnice itd. pa nimamo pri nas doslej pravzaprav nič drugega, nego učiteljski poklic in najnižja uradniška mesta na pošti in v drugih državnih uradih. Zato ni čudno, da je pravi naval na ta mesta in da se za eno mesto oglasi po 50 in več prosilk. To pa posebno od tedaj, odkar imamo razne trgovske tečaje, iz katerih se kakor iz neizčrpne vira neprestano vsipajo kandidatkinje za razna pisarniška mesta. Ob sebi se razume, da ta dekleta spričo svoje izobrazbe in še bolj spričo silne konkurence ne morejo staviti posebnih zahtev glede plače in je velika večina tudi res tako slabo plačana, da ne more izhajati, ako nima zaslonbe v družini. V tem oziru je ženska konkurenca za moške res zelo občutna in za oba dela škodljiva; korist imajo le delodajalci. Temu bi se dalo dokaj od pomoči priti na ta način, da bi vse moške strokovne organizacije sprejele ženske v svoje okrilje kot polnopravne članice in da bi se na celi črti zavzeli za načelo: enakemu delu enako plačilo! Seveda bi se moralo obenem postaviti tudi zahteve glede popolnejše ženske izobrazbe. Drugič pa bi bilo treba uradniški poklic s strani žensstva razbremeniti na ta način, da bi se ženskam odprli novi, če mogoče primernejši poklici. Tu bi imeli predvsem pri nas do vojne skoro neznan poklic laičkih bolniških strežnic. Že v miru se je po vseh naših zdravstvenih zavodih čutilo pomanjkanje strežniškega osebja. Temu se ni čuditi. Saj smo imeli povsod samo redovne strežnice, a med temi, kakor je dokazano, smrt tako kruto gospodarila, da ni mogoče vrzeli v zadostni meri izpolnjevati. Ravno zadnjič smo čitali, da je umrljivost med usmiljenimi sestrami dvakrat večja nego med drugim žensstvom. To je strahota. Menimo, da bi bilo v vsakem oziru prav, ako bi civilne strežnice vsaj deloma nadomestile redovne, tako da bi delovale v zdravstvenih zavodih druga poleg druge po vseh oddelkih, ali pa naj bi se en oddelke izročil enim, drug pa drugim. S tem bi se dalo prihraniti veliko dragocenih življenj — pozabiti ne smemo, da ravno Slovenci zalagamo graško provincijo usmiljenih sestra, pa tudi takojmenovane »križarke« z redovnim naraščanjem. Delo bi se razdelilo na več moči, služba olajšala. Sicer je pa dejstvo, da je umrljivost med civilnimi strežnicami manjša nego med redovnimi, kar je spričo strožjega redovniškega življenja ob sebi umljivo. — Toda ne samo za zavode, marveč tudi za strežbo bolnikov v zasebnih hišah bi potrebovali lepo število strežnic. Menimo, da bi morali v bolniški oskrbi stremiti za razbremenjenjem zavodov. V bolnišnico naj gre le tisti, ki doma nikakor nima primerne oskrbe (slabo stanovanje, nezadostna sredstva ali kdor nima lastne družine itd.), v slučajih operacije ali nalezljive bolezni in umobolnosti. Bolnišnico naj bi bolnik zapustil takoj, kakor hitro dovoljuje njegovo stanje in zdravljenje nadaljeval doma. V to svrhu bi bilo treba poskrbeti za udobno prevažanje bolnikov. V Ljubljani bi potrebovali še več rešilnih voz, za deželo bi se izplačal primeren avtomobil. Na ta način bi moglo mnogo bolnikov iz mesta že prve dni po operaciji zapustiti bolnišnico, drugi (radi neobhodne zdravniške oskrbe) primerno kasneje. Na ta način bi se zdravstveni zavodi zelo razbremenili in ostali na razpolago najpotrebnejšim. Vprašanje je le, če bi zdravljenje v domači hiši odgovarjalo zahtevam? Že zgoraj smo rekli, da bi morali biti dani za to najnujnejši pogoji: primerno stanovanje in zadostna sredstva. Temu bi se morala pridružiti izsolana, zanesljiva strežniška moč. Kar se tiče zdravniškega vprašanja, je gotovo, da bomo imeli v

mirnem času zopet dovolj zdravnikov, da bi mogli bolnike obiskovati na domu. Tako bi bili dani vsi zunanji pogoji uspešnega zdravljenja. Se važnejši in ugodnejši pa bi bili notranji pogoji. Vsak vé, kako neugodno vpliva že na zdravega človeka tuja postelja, tuja okolica, koliko bolj še na uбоgega bolnika, ki si ne more sam pomagati! Marsikak bolnik si misli: Ko bi še enkrat legel v domačo posteljo, pa bi napol ozdravel! Mnogo bolnikov v bolnišnici sploh ne more spati, po cele tedne niti enkrat ne zaspé trdno; ako si skušajo pomagati z uspavalnimi medicninami, je zanje tem slabše. Razen tega nevajena hrana, tuji ljudje — četudi prijazni —, pred katerimi ima človek oziroma kolikor toliko bojazni. Zato bolnika bolnišnica navadno tako hitro »vzame«. Marsikaka bolezen, marsikaka operacija bi ob skrbni, osredotočeni domači strežbi drugače potekla nego v bolnišnici ali sanatoriju. A za to treba, kakor že rečeno, dobro izšolanih strežniških moči, ki bi opravljale službo po zasebnih hišah. V naprednejših deželah predstavlja strežniški poklic zelo ugleden stan, ki se mu posvečajo tudi hčere najodličnejših meščanskih družin; v družinah, kamor jih pokličejo na strežbo, uživajo polnopravno stališče ter so imenitno plačane. Seveda imajo te strežnice ali »bolniške sestre« lepo splošno in temeljito strokovno izobrazbo; dovršile so večletno strežniško šolo in ne morda samo parmesnega tečaja. Imajo svojo strokovno organizacijo in lastno glasilo (na Nemškem). V Avstriji bolniško strežništvo še ni tako razvito in se je šele zadnji čas ustanovila na Dunaju strokovna organizacija bolniških strežnic in sorodnih poklicev. Le-ta je takoj odločno nastopila za to, da zagotovi stanu primeren ugled in pribori strežnicam v vojni službi za slučaj bolezni in starosti postavno državno preskrbo. Ni dvoma, da ima laiški strežniški poklic tudi pri nas bodočnost in marsikaka izobrazena ženska bo našla v njem plemenito delo, ugledno socialno in ugodno gmotno stališče. Seveda je pa treba predvsem poskrbeti za primerno visoko strokovno izobrazbo, kakor tudi za to, da v ta poklic ne vstopijo npravo nezanesljivi elementi. — Tik pred vojno in tekom nje se je pri nas izvežbalo večje število bolniških strežnic; tiste, ki se nameravajo temu poklicu trajno posvetiti, naj ne pozabijo na organizacijo.

Ž Narodna vzgoja. V teh dneh, ko kaže naše ženstvo toliko narodno-politične zavednosti, ko se z največjo vnamo udeležuje ljudskega glasovanja za jugoslovansko deklaracijo, je morda čas, da potrčamo nekoliko tudi radi narodne vzgoje v naših družinah. Dosedaj prave, zavestne narodne vzgoje v domači hiši skoroda nismo imeli. Za tako vzgojo treba predvsem tiste žive narodne samozvesti, tistega krasnega naravnega narodnega ponosa, ki v toliki meri diči Srbe: »Kakšen Srb si pa ti?« ali »To ti je Srbini!« to so opomini in pohvale med srbskim narodom. Te narodne samozvesti, tega ponosa pri nas prav do zadnjih časov nismo poznali. Predolgo smo hlapčevali tujcu na lasni zemlji, da bi se mogli tako hitro zavesti, da smo na tej lepi in bogati zemlji vendar le mi gospodarji; naši daroviti možje so morali le predolgo služiti tuji kulturi, nositi tuja dostojanstva, da bi se bila celota zavedla svoje duševne doraslosti in moči. Predolgo so nam v časo plemenite krščanske ponižnosti prilivali strup tlačanske pokornosti, da bi nas bil prevzel narodni ponos takoj, ko smo se narodno zavedli. Zares, narodne zavesti, narodnega ponosa dosihmal ni bilo veliko med nami. Toda nekaj smo imeli in to nas je rešilo: globoko ljubezen do materinega jezika. Dobesedno. Kajti ako poje naš pesnik: »Slovenec sem, tako je mati djala, ko me je dete pestovala,« moramo to — vsaj v kolikor se tiče splošnosti — umevati tako: govorica, ki sem jo prejel iz materinih ust kot malo dete, je bila slovenska, zato vem, da sem Slovenec. Ne, naše matere nam doslej niso govorile: Slovenec si! Toda vse njihove besede so bile tako sladke in mile za nas, njihova požrtvovalnost in dobrotarstvo tako velika in njihovi nauki tak pobožni in vsikdar veljavni, da nam je bilo sveto in neizmerno drago vse, kar smo prejeli od nje, v prvi vrsti pa vera in slovenska govorica. Ne s ponosno samozvestjo, pač pa s tisto globoko, udano ljubeznijo, s katero ljubi dober sin svojo mater tembolj, čimbolj je ubožna in tožna, smo ljubili svoj jezik. Našm zlatim materam gre gotovo velika zasluga, da nas kljub vsemu in vsemu ni pogoltnilo tujstvo. Toda zgodovina hiti, časi se izpreminjajo. Narodi, ki se pred kratkimi leti niti ganiti niso smeli, si danes svobodno ustvarjajo bodočnost. Tudi nam Slovincem je Bog obudil moža, ki nam je v odločilnem trenutku s trdno in varno roko odprl vrata iz suženske otopelosti, nam pokazal sonce svobode, sonce narodnega edinstva, sonce našega jugoslovanskega združenja. Temu solncu nasproti nas je povedel dr. Krek in s te poti nas ne spravi več nobena sila, noben lažnjiv obet, pa naj bo še tako vabljiv in sladak. Sedaj

pa povejte, ali se nam na tej poti, v luči in lepoti tega solnca še spodobi tista tožna pohlevnost, tista ponižna, nema ljubezen? Dvignimo vendar oči in odprimo svoje srce in svoj um: Ali nimamo prekrasne in bogate zemlje, ali nimamo morja, ali nimamo krepkih in zdravih, delavnih in umnih ljudi? Ali nimamo mogočnih bratov na severu in vzhodu? Kaj nam neki manjka, da ne bi smeli biti samozvestni in ponosni? Svobode. To je res; za enkrat še živžga nad nami bič tujega birača. Toda mi dobro vemo, da bo oblast tega birača tako gotovo izginila z naše zemlje, kakor je izginila tlaka in desetina in vsa druga graščinska oblast. Še pred dobrim stoletjem je veljalo kot zločin, ako je kmet želel postati sam svoj gospod; z glavo so kmetje plačevali vsak svoj nastop za osvoboditev izpod graščinskega jarma. A danes? Danes leže graščine v prahu, a naš kmet svobodno gospodari na svojem posestvu. Sedaj pa velja za zločin, ako narod zahteva svobodo. Časih smo imeli kmetijske mučenike, danes imamo narodne. Toda mi imamo to gotovost: Tudi narodno tlačanstvo bo minulo, tudi njemu je že spisana smrtna obsodba. Narod pa čaka novo življenje v veliki svobodni bodočnosti, ki je začrtana v majniški deklaraciji. Misel na to bodočnost, zavest, da smo posestniki in lastniki širne in krasne zemlje ob morju, zavest, da smo eno s Hrvati in Srbi, da smo pa tudi člani ostale mogočne slovanske družine, ki poseduje ogromno večino Evrope in velik del Azije — to nas mora navdati s ponosom! Ne z Nietzschejevim nemškim napuhom, ki vse druge zaničuje in sovraži, marveč s toplim, plemenitim ponosom, ki hoče biti srečen med srečnimi, enakovrednim med enakovrednimi, ki pravi: Kako lepo je biti Slovenec, Slovan in s tem član velike družine kulturnih narodov! Ta ponos naj vcepiljo v bodoče naše matere svojim otrokom! Njihova naloga poslej ni več, vzgajati udane, čeprav v malem sebi zveste podložnike tuje vlade, marveč svobodne državljane svobodne jugoslovanske države. »Slovenec sem, tako je mati djala, ko me je dete pestovala,« to naj velja v bodoče v polni resnici.

Ž Vprašanje nezakonskih otrok. Strašne izgube v sedanjih vojni silijo vse prizadete narode, da mislijo na to, kako bi se dale nastale vrzeli čim bolj izpolniti. Poleg Francozov se pečajo s tem vprašanjem posebno vneto Nemci. Na dan prihajajo najneverjetnejši predlogi, domalega vsi pa imajo le en cilj: vojaško moč Nemčije. Naravno je, da je sedaj tam na dnevnem redu tudi vprašanje nezakonskih otrok. Radi nezadostnega postavnega varstva se večina nezakonskih otrok pogubi telesno in duševno, da so družbi le v škodo in breme. Izredno veliko jih tudi umrje že v prvi dobi življenja. Te otroke hočejo sedaj rešiti državi. V to svrhu predlagajo naslednje izpremembe dotičnih postavnih določb: 1. Vzdrževalni stroški naj se odmerijo po stanu in dohodkih nezakonskega očeta, največ pa na 150 M mesečno. Da bi ta določba ne vplivala zapeljivo na ženske, naj varuštvo najstrožje nadzoruje uporabo alimentacij. 2. Dolžnost plačevanja vzdrževalnine naj se raztegne še čez 16. leto. 3. Z doraščanjem otroka naj se vzdrževalnina zvišuje. 4. Kjer je prizadeh več moških in očetovstva ni mogoče dognati, naj se breme vzdrževanja ali razdeli na vse prizadete moške ali pa naj se prepusti varuškemu sodniku, da po svoji razsodbi določi enega izmed njih za nositelja alimentacijskih stroškov. 5. Kjer je oče mladoleten, preide alimentacijska dolžnost na njegove stariše. To bi bile zahteve tistih, ki imajo pred očmi le državne koristi in nič drugega. Je pa še druga struja, ki gre globlje, do npravnih razlogov. Le-ta zahteva, da naj se celokupna odgovornost za nezakonskega otroka pravično razdeli na oba dela: očeta in mater. Zato naj se: 1. odpravi enostransko sorodstvo nezakonskega otroka, ki naj bo poslej tudi v očetovem sorodstvu; na tej podlagi zahtevajo eni, da imej 2. vsak nezakonski otrok nasproti očetu polno dedinsko pravico in 3. pravico, da potem, ko postane polnoleten, nosi njegovo ime, — dočim drugi žele, da naj bi se mogel dati nezakonski otrok v vzgojo tudi očetu, če bi varuški sodnik spoznal to za potrebno; v tem slučaju naj se otrok vzgaja popolnoma po očetovem stanu, ima naj nasproti očetu dedinsko pravico in naj nosi njegovo ime.

Konjak

iz vin lastnega pridelka destilirani, pri slabostih vsled starosti in težkočah v želodcu že več stoletij sloveč kot krepčilo za ohranitev življenja. Razpošila 10 let starega 4 polilitrske steklenice franko po pošti za 80 kron, mladega triletnega, čudovito učinkujočega kot bol lajšajočega vrbalno sredstvo pri trganju v udih, Francovo žganje, 4 polilitrske steklenice za 60 kron. Vino od 56 litrov naprej. Beli rizling po K 4'80 in rdeči burgundec po K 5'20 liter. 125

Benedikt Hertl,

graščak, grad Golice, Konjice, Stejersko.

Kupim krompirjeve in repne olupke
Prodajam zelenike (pušpan)
v veliki množini.
N. KOSTREVC, Rožna dolina štev. 136
Vič pri Ljubljani.

Zamaške

rabljene, nezdobljene, nikako umetno blago, po kg K 28 —; nove, nezdobljene, nikako umetno blago, po kg K 40 —; šampanjske, nezdobljene, nikako umetno blago, komad K 1'10, prevzamem brez prejšnjega vprašanja po povzetju
Pavl Birnbaum
Einkaufsstelle, Dunaj, II., Darwingasse 39 b. d.



Mladenich

star 18 let, več tudi nekoliko nemščine, želi vstopiti v kako službo, najraje v trgovino.
Ponudbe pod »Mladenich 210« na upravnishvo »Slovenca«.

Oskrbnik

30 let star, vojaščine prost, oženjen, zanesljiv in pošten, več v vseh panogah kmetijstva, z dobrim spricvalom, išče službo pri večjem posestvu, veleposestvu ali graščini. — Cenjeni dopisi z navedbo plače in nastopa službe do 30. januarja t. l. pod šifro »Zanesljiv in pošten štev. 204« na upravo »Slovenca«.

VRTNAR

ki je več sadjarstva in pridelovanja zelenjave, dobi trajno službo na graščini Impolca, pošta Radna na Dolenjskem. Prošnje s prepisi spricval naj se pošljejo na graščinsko oskrbnishvo Impolca, p. Radna. 151

Kupim vsako količino

sveže repe

Cena po dogovoru.

Jos. Oražem, zeljarna
Selo-Moste, Ljubljana.

Dobri brivski in lasestrižni aparati



Ia britev iz srebro-jekla K 3-50, 4, 5; varnostni brivski aparati, poniklani K 3, 5, zn. »Perfekte« s 6 rezili K 16, 20; dvo oz. rez. rezila tucat K 5, 6. Ia lasestrižni aparati K 11, 12. Zamenja dovoljena ali denar nazaj. Pošilja po povzetju ali predplačilu c. in kr. dvorni založnik JAN. KONRAD, izvozna trdka, Brux št. 1755, Češko. 111

Blagajničarko, kontoristinjo in dve prodajalki

ki ste železninske in špecerijske stroke večji, sprejme veletrgovina. Reflektari se le na boljše moči. — Ponudbe je poslati na upravnishvo tega lista pod št. 1000-160.

Iščem eno ali dve

ženski delavki

za razna dela na tesališču. Sprejem tudi delavce težake ter mizarje in tesarje v trajno delo.

FRANC RAVNIKAR, oblast. skuš. mest. tesarški mojster, LJUBLJANA, Linhartova ulica štev. 25.

Zahvala.

Vsem, ki so ob času težke bolezni lajšali trpljenje naše preljubljene, nenadomestljive mame

Antonije Ileršič

in naš tolažili ob času bridke ločitve, ter vsem, ki so nepozabno premili na njenem zadnjem potu, bodi izrečena naša najsrčnejša zahvala.

Prav posebno se zahvaljujemo č. g. župniku P. Avguštinu Čampa ter čast. sestram za vse olajšave ob težkem času.

Glince, 22. januarja 1918.

Roman, Ludvik, Tončka.

Zahvala.

Vsem, ki so ob času težke bolezni lajšali trpljenje naše preljubljene, nenadomestljive soproge, matere oziroma stare matere in tašče

Marije Mramor

posestnice in gostilničarke

in nas tako pristrčno tolažili ob času bridke ločitve, ter vsem, ki so predrago pokojnico spremili na njenem zadnjem potu, bodi izrečena tem potom naša najsrčnejša zahvala.

Kostanjevica, 17. prosinca 1918.

ZALUJOČI OSTALI.

Sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo tužno vest, da je umrla naša dobra mati, gospa

Pavlina Valjavec roj. Kamnikar

Rajnica je bila rojena leta 1843. v Spodnji Šiški, umrla pa je po dolgi in hudi bolezni, večkrat prevedena s sv. zakramenti, dne 20. januarja na Dunaju.

Pogreb rajnice bo v sredo ob pol štirih popoldne na pokopališču Baumgarten.

Sv. maše zadušnice za njo bodo tudi v frančiškanski cerkvi v Ljubljani.

Na Dunaju, dne 20. januarja 1918.

Andrej Valjavec,
soprog.

Jur. dr. Pavel Valjavec,
odvetnik v Postojni, sin.

Jur. dr. Ludovik Valjavec,
c. kr. finančni komisar, t. č. poročnik na
bojnem polju, sin.

Valerija Valjavec,
stud. med., hči.



POSOJILNICA V MARIBORU (NARODNI DOM) naznanja žalostno vest, da je njen soustanovnik in član načelstva, gospod

Josip Rapoc

veleposestnik v Mariboru

v petek, dne 18. prosinca 1918 dopoldne v sanatoriju v Gradcu umrla v Gospodu zaspa.

Zasluznega pokojnika ohranimo v trajnem spominu.

RAVNATELJSTVO.